

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Xanımını işləməyə
qoymayan kişilərə
cəza təklifi etiraz
doğurdu

yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1-3 mart 2025-ci il Şənbə № 39 (8649) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Azərbaycanın yer aldığı dəhlizlə bağlı mühüm gəlişmə

ABŞ Rusiya və İranın
da içərisində olduğu
layihələrin
irəliləməsinə
çətinliklər yaradacaq

yazısı səh.14-də

ABŞ yeni səfirini Bakıya bu tarixdə göndərəcək

yazısı səh.11-də

Paşinyan konstitusiyaya görə yenə xalqa müraciət etdi

yazısı səh.8-də

Bakıda texniki spirtdən ölənlərin sayı 22-yə çatdı

yazısı səh.2-də

Vardanyanın məhkəmə hiyləgərliyi - hüquqşünasın şərh

yazısı səh.6-də

Moskvanın Bakıdan ikibaşlı xahişi

yazısı səh.4-də

Ağ Evdə tarixi görüş - Trampla Zelenskinin verdiyi qərar...

yazısı səh.11-də

Azərbaycanlı varlıqlar 5 milyon dollara "qızıl kart" alacaqmı?

yazısı səh.5-də

Qurban bayramında qurban kəsməyə qadağa - İlahiyyətçidən etiraz

yazısı səh.15-də

Ramazan ayının 1-ci günü

İftar 18.47. İmsak 05.47-dək (Bakı)

1-ci günün duası: "İlahi, bu gün mənim orucumu həqiqi oruc tutanların orucundan və durub Sənə ibadət etməyimi həqiqi ibadət edənlərin ibadətindən hesab et. Və bugünkü gündə məni qəflətdə yatanların yuxusundan oyat. Günahlarımı bağışla, ey ələmlərin Allahı və günahkarları əfv Edən".

İftar duası: "Allahım, Sənin rızan üçün oruc tutdum, Sənə inandım, Sənə güvəndim. Sənin ruzinlə iftar açır və Sənə təvəkkül edirəm. Ey bağışlayan Allah, günahlarımı bağışla".

ALLAH ORUCUNUZU QƏBUL ELƏSİN!

GÜNEY QAFQAZ RUSİYAYA "VERİLİR" - BAKIDAN REAKSİYA

ABŞ-nin postmüharibə dövründə regionu Moskvaya güzəştə gedəcəyi iddialarına ekspertlərdən fərqli yanaşmalar

yazısı səh.9-də

Bu ölkədə saxta həkim sertifikatları yasaqlandı - Azərbaycanda vəziyyət necədir?

Ölkədə özünü "uzman" adlandıraraq reklam olunanlar "ordusu" yaranır; mütəxəssislər təcili addımları zəruri sayır

yazısı səh.13-də

60 yaşlı
Qüdrət
Həsənquliyevlə
yubiley
müsahibəsi

yazısı səh.7-də

Zatuliniin sərhədsiz
yaramazlığı -
Putindən ölçü
götürülməsi
istənilmiş

yazısı səh.6-də

Sabir
Rüstəmxanlıdan
ana dili ilə bağlı
çağırış

yazısı səh.5-də

Prezident mühüm fərman imzaladı

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Aqrar sahədə yeni subsidiya mexanizminin yaradılması haqqında” 2019-cu il 27 iyun tarixli 759 nömrəli və “Torpaq münasibətlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı bəzi məsələlər haqqında” 2021-ci il 7 oktyabr tarixli 1455 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə fərman imzalayıb. “Yeni Müsavat” fərmanın mətnini təqdim edir:

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 27 iyun tarixli 759 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2019, № 6, maddə 1050 (Cild I); 2024, № 6 (I kitab), maddə 654, № 12 (II kitab), maddə 1356) ilə təsdiq edilmiş “Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının subsidiyalaşdırılması Qaydası”nın 3.8.2-ci yarımbəndində “2025-ci” sözləri “2027-ci” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. “Torpaq münasibətlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı bəzi məsələlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 7 oktyabr tarixli 1455 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu 2021, № 10, maddə 1099 (Cild I) 2.1-ci bəndində “2025-ci” sözləri “2027-ci” sözləri ilə əvəz edilsin.

Əli Əsədovun rusca çıxış etməsinə aydınlıq gətirildi

Təşkilat Komitəsi Xəzəryanı Dövlətlərin İqtisadi Forumunda iki dili - rus və fars dillərini rəsmi dil kimi təsdiqləyib. Bunu APA-ya açıqlamasında Nazirlər Kabinetinin Mətbuat xidmətinin rəhbəri İbrahim Məmmədov sosial şəbəkələrdə Baş nazir Əli Əsədovun Üçüncü Xəzəryanı Dövlətlərin İqtisadi Forumunda rus dilində danışımasına vurğu edilməsinə münasibət bildirərək söyləyib.

İbrahim Məmmədov deyib ki, Təşkilat Komitəsi Xəzəryanı Dövlətlərin İqtisadi Forumunda iki dili - rus və fars dillərini rəsmi dil kimi təsdiqləyib. Üçüncü Forumda ev sahibi - İranın 1-ci vitse-prezidenti və fəxri qonaq kimi dəvət olunmuş Tacikistanın Baş naziri fars dilində çıxış ediblər: “Ona görə ki, fars dili Forumun rəsmi dilidir. Başqa hökumət başçıları isə rus dilində çıxış etdilər. Bu, məsələnin təşkilati tərəfidir. Texniki baxımdan isə tərcümə yalnız fars dilindən rus dilinə, rus dilindən isə fars dilinə edildirdi. Baş nazir yalnız Forumun tədbirlərində rus dilində çıxış edib. İran İslam Respublikasının 1-ci vitse-prezidenti Məhəmməd Arefi və İranın Prezidenti Məsud Pezeşkianla ikitərəfli görüşlərdə isə Baş nazir Azərbaycan dilində danışıb və ümumiyyətlə bütün danışıq Azərbaycan dilində aparılıb”.

Bakıda spirtdən ölənlərin sayı 22-yə çatdı

Bakıda daha bir nəfər texniki spirtdən zəhərlənərək ölüb. Musavat.com xəbər verir ki, hadisə Sabuncu rayonu Bakıxanov qəsəbəsində baş verib. 47 yaşlı Dmitri Viktoroviç Qaraminin meyiti küçədə tapılıb. Onun metil spirti qəbul etdiyi üçün zəhərlənərək öldüyü bildirilir. Qeyd edək ki, bununla da Bakı şəhərində spirtdən zəhərlənərək ölənlərin sayı 22-yə çatdı.

Bu gün 24 dərəcə şaxta olacaq - Xəbərdarlıq

Bakıda və Abşeron yarımadasında martın 1-dən 2-nə keçən gecə 5-8 dərəcə şaxta olacaq. Milli Hidrometeorologiya Xidmətidən verilən məlumata əsasən, havanın minimal temperaturunun Aran rayonlarında 3-8, dağlıq rayonlarda 13-18, yüksək dağlıq ərazilərdə 19-24 dərəcə şaxta olacağı gözlənilir. Gözlənilən qarlı və şaxtılı hava şəraiti ilə əlaqədar ölkə ərazisində bəzi yollar buz bağlayacaq.

Əlilliyi olanları yeni güzəştlər gözləyir

Əlilliyi olan şəxslər üçün yeni güzəştlər müəyyənləşir. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu, Milli Məclisin iclasında müzakirəyə çıxarılan Vergi Məcəlləsinə təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb. Layihəyə əsasən, əlilliyi olan şəxslərin əl işlərinin satışından əldə olunan gəlirdən vergilər çıxıldıqdan sonra əlilliyi olan şəxs üçün açılmış bank hesabına köçürüləcək. Portalda qeydiyyatdan keçmiş əlilliyi olan şəxslər vergi orqanlarında qeydiyyatdan keçmək, vergi hesablamaq, vergi hesabatları tərtib etmək və

satışın həyata keçirilməsi üçün xüsusi elektron portal yaradılacaq, əl işlərinin satışını həyata keçirən əlilliyi olan şəxslər portalda qeydiyyatdan keçəcək, əl işlərinin satışından əldə olunan gəlirdən vergilər çıxıldıqdan sonra əlilliyi olan şəxs üçün açılmış bank hesabına köçürüləcək. Portalda qeydiyyatdan keçmiş əlilliyi olan şəxslər vergi orqanlarında qeydiyyatdan keçmək, vergi hesablamaq, vergi hesabatları tərtib etmək və vergi orqanına təqdim etmək kimi işlərdən azad olacaq, bu işlər portal vasitəsilə elektron qaydada onların əvəzinə həyata keçiriləcək. “Sosial sığorta haqqında” qanuna təklif edilən dəyişikliyə əsasən isə əlilliyi olan şəxslərin əl işlərinin satışından əldə olunan gəlirlər məcburi dövlət sosial sığorta haqqı hesablanmayan gəlir növlərinə aid ediləcək. Qanun layihəsi səsverməyə çıxarılaraq III oxunuşda qəbul edilib.

Matvienko Bakıya gələcək

Rusiya Federal Məclisi Federasiya Şurasının sədri Valentina Matvienko martın ortalarında Bakıya səfər edəcək. “Vesti.az”-ın məlumatına görə, Rusiya rəsmisi ikitərəfli münasibətlərin vəziyyətini müzakirə etmək niyyətindədir. Matvienko AZAL-ın təyyarəsinin qəzaya uğraması (vurulması-red.) və nəticədə Bakı ilə Moskva arasında yaranmış münasibətlərin korlanmasından sonra Rusiyanın Azərbaycana səfər edəcək ilk yüksək rütbəli rəsmisi olacaq. Rusiya tərəfi hələ ki təyyarə hadisəsinə görə məsuliyyəti öz üzərinə götürməkdən, həmçinin rəsmi üzr istəməkdən imtina edir.

Bakıda narkotik əməliyyatı

Səbail Rayon Polis İdarəsinin 8-ci Polis Bölməsi əməkdaşları tərəfindən narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi və satışına qarşı mübarizə davam etdirilir. Daxil olan məlumat əsasında keçirilən tədbir nəticəsində əvvəllər məhkum olunan 20 yaşlı Pərviz Cəfərov və tanışı 22 yaşlı Çingiz Rəhimov saxlanılıblar. Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, onlardan 3 kiloqramdan artıq heroin və marixuana aşkarlanaraq götürülüb. Bildirilib ki, saxlanılan şəxslər şəxsiyyəti istintaqla aşkar edilən İran vətəndaşları tərəfindən narkokuryerliyə cəlb olunduqlarını və narkotik vasitələri maddi gəlir qarşılığında ayrı-ayrı ünvanlara çatdırmağı planlaşdırdıqlarını bildiriblər. Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb, araşdırmalar davam etdirilir.

Şəhidin adından pul yığan şəxs saxlanıldı

Evralın 27-də şəhidin adından istifadə edib, pul yığılması barədə polisə məlumat daxil olub. Pirallahı Rayon Polis İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən aparılan araşdırmalarla şəhidin adına videogörüntü paylaşaraq pul toplanılması müəyyən edilib. Polis əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə bu əməli törətməkdə şübhəli bilinən paytaxt sakini, 23 yaşlı Nəbi Cəfərov müəyyən olunaraq saxlanılıb. Araşdırma aparılır.

Azərbaycanın humanitar yardımını Hələbdə paylandı

Azərbaycanın Suriyaya göndərdiyi humanitar yardım Hələbdə paylanılıb. Bu barədə APA-ya Azərbaycanın Suriyadakı səfirliyindən bildirilib. Hələb vilayətinin Karaköprü kəndindəki məcburi köçkün düşərgəsində təşkil edilmiş humanitar yardımın paylanması aksiyasında Azərbaycan Respublikasının Suriya Ərəb Respublikasındakı Səfirliyi iştirak edib. Ötən il dekabrın 30-u Suriyada Əsəd rejiminin süqutundan sonra yaranmış humanitar problemlərlə əlaqədar olaraq, Azərbaycandan Suriyaya ilk humanitar yardım karvanı yola düşüb. Yardım konvoyu 200 tona yaxın ərzaq və qida məhsullarını əhatə edir.

Yevlaxda ağır qəza - ölən var

Yevlaxda ölümlə nəticələnən yol qəzası olub. Musavat.com xəbər verir ki, hadisə Mingəçevir-Bəhrəmtəpə avtomobil yolunun Yevlax rayonu, Boşçalı kəndinin ərazisindən keçən 2-ci km-də baş verib. Əliyev Ziya Muradxan oğlu idarə etdiyi “Hyundai IX-35” markalı avtomobillə Ələkbərov Vidadi Əkbər oğlunun idarə etdiyi “VAZ-21214” markalı avtomobil toqquşub. Zərbənin təsirindən “VAZ-21214” əks yola çıxaraq, Qəribov İsmayıl Əli oğlunun idarə etdiyi “Mercedes Benz Axor” markalı avtomobillə toqquşub. Nəticədə sürücü Vidadi Ələkbərov aldığı müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətlərindən xəstəxanada ölüb. Faktla bağlı cinayət işi başlanıb.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Ayten Əliyevanın sədrliyi ilə AzTV-nin sabiq sədri Arif Alişanovun qardaşı oğlu Nizami Akif oğlu Alişanın cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam etdirilib. Açıq elan olunan məhkəmə prosesi heç bir əsas göstərmədən qapalı keçirilib. Məhkəmə zalında olan media mənsubları zaldan çıxarılıblar. Hakim jurnalistlərin məhkəmə zalından çıxarılmasının iş üzrə zərərçəkənlərin istəyinə və ya digər bir səbəbə əsaslandırılması açıqlanmayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, prosesdə cinayət işi üzrə zərərçəkən Babək Məmmədov ifadə verib. İş üzrə ən çox pul itirən şəxs də elə Babək Məmmədovdur. Babək Məmmədov "Aztelekom" MMC-nin sabiq baş direktoru Məhəmməd Məmmədovun oğludur. Məhəmməd Məmmədov 2015-ci ildə Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin sabiq Aparat rəhbəri Vidadi Zeynalovla birgə həbs edilmişdi. Milyonlarla mənimləmədə ittiham edilən Məhəmməd Məmmədov şərti cəzaya məhkum edilərək məhkəmə zalından azadlığa buraxılmışdı.

Nizami Alişan investisiya fəaliyyəti ilə məşğul olan platformada valyuta alqı-satqısı ilə gəlir əldə etmək istəyən 3 şəxsə qarşı külli miqdarda dələduzluqda ittiham olunur. Ötən proseslərdən birində dövlət ittihamçısı Elgün Qafarov ittiham aktını elan etmişdi. Mütəəhim Nizami Alişan ittiham üzrə özünü təqsirli bilməyib. Məhkəmənin aparılması qaydası müəyyən olunarkən Ni-

Məmur oğlu 1 milyon 300 mini Alışana niyə veribmiş? - Detallar

zami Alişanın vəkili Samir İsayev zərərçəkmişlərin, daha sonra təqsirləndirilən şəxsin dindirilməsini istəyib. Bildirib ki, müvəkkili zərərçəkmişlərdən sonra ifadə vermək istəyir. Hakimlər məhkəmənin bu qaydada aparılması barədə qərar qəbul ediblər. Samir İsayevin digər vəsatəti müdafiə etdiyi şəxsin istifadəsində olan telefonun anten məlumatlarının əldə olunması ilə bağlı mobil operatora sorğu göndərilməsi ilə bağlı olub. Vəkil müvəkkilinin 2024-cü ilin aprel 9-dan 17-dək olan müddətdə telefon danışığı, SMS yazışmaları götürülməsini xahiş edib.

Vəkil əlavə edib ki, vəsatətlər

Invest.az saytı üzərindən götürülüb, buna görə də həmin saytın nümayəndəsinin məhkəməyə şahid qismində çağırılmalıdır. Hakimlər bu qaldırılan məsələlərin sənədlərin tədqiqi mərhələsinə aid olduğunu, vəsatətlərə həmin mərhələdə baxılacağını açıqlayıblar. Buna görə vəsatətlər baxılmamış saxlanılıb. İttiham görə, investisiya fəaliyyəti ilə məşğul olan platformada valyuta alqı-satqısı həyata keçirməklə gəlir əldə etmək istəyən 3 nəfərin 3 milyon dollara yaxın pulu ələ keçirilib. Nizami Akif oğlu Alişan pul qazanmaq istəyən zərərçəkənlərə özünü səhm və valyuta alqı-satqısı ilə məşğul olan

mütəxəssis kimi təqdim edib. Nizami Alişanı sosial şəbəkədən tanıyıb ona aldananlar Zeynal Mütəllim oğlu Usubov, Babək Məhəmməd oğlu Məmmədov və Yadigar Şibi oğlu İsmailovdur.

İttiham görə, Nizami Alişan Babək Məmmədovun 1 milyon 300 min, Zeynal Usubovun 945 min, Yadigar İsmailovun isə 200 min dollar pulunu yuxarıda qeyd edilən vasitə ilə dələduzluq edərək ələ keçirib. Hazırda fərdi sahibkar kimi fəaliyyət göstərən zərərçəkənlərə dəymiş ziyan ümumilikdə 2 milyon 445 min dollar edir. Bu cinayətin üstü Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Kiber-cinayətkarlıqla Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən açılıb. Müstəhlərinin xüsusilə külli miqdarda pulunu ələ keçirən Alişan Nizami Akif oğlu cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib. İşin ağırlığı nəzərə alınaraq, onun barəsində bir müddət əvvəl həbs qətimkan tədbiri seçilib. İbtidai istintaq dövründə zərərçəkmişlərin hamısı Alişanla üzləşdirilib, əməlini üzünə deyərək onu ifşa ediblər. Digər zərərçəkmişlərdən biri isə "Aztelekom" MMC-nin sabiq baş direktoru Məhəmməd Məmmədovun oğlu Babək Məmmədovdur.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Məsvət"**

Rəsmi Bakıdan İrəvana sərt reaksiya

Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin Azərbaycanda erməni məhbuslarla və hərbi cinayətlərdə ittiham olunan şəxslərlə pis rəftar, o cümlədən onların davam edən məhkəmə prosesi ilə bağlı əsassız iddiaların qeyd olunduğu 28 fevral 2025-ci il tarixli bəyanatını qətiyyətlə pisləyir və rədd edirik. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Aysan Hacızadənin Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin Azərbaycanda erməni məhbusların və müharibə cinayətlərində ittiham olunan şəxslərin məhkəmə prosesi ilə bağlı bəyanatına dair şərhində bildirilib.

Qeyd edilib ki, Ermənistanın 30 ilə yaxın müddətdə qayğısına qaldığı separatçı liderlər və saxlanılan digər erməni-əsilli şəxslər ya müharibə cinayətləri, etnik təmizləmə, hərbi təcavüz, işgəncə və digər ağır cinayətlərdə ittiham olunur, ya da artıq bu cinayətlərə görə məhkum ediliblər:

"Cenevrə Konvensiyalarına, habelə ümumilikdə beynəlxalq və milli qanunvericiliyə uyğun olaraq Azərbaycan bu kimi cinayətlərin araşdırılması və mühakiməsi üzrə hüquq və öhdəliklərə malikdir. Bu kimi həbslərin tam hüquqi əsası var və bu, saxlanılan şəxslərin hüquqlarına xələf gətirmir. Hətta saxlanılan şəxslər hərbi əsir olsalar belə, III Cenevrə Konvensiyasına əsasən, ittiham oluna biləcəkləri bir cinayət törətdiklərinə görə cinayət təqibi davam edən hərbi əsirlər, bu kimi məhkəmə prosesi bitənə və lazım gələrsə, cəzalarını çəkib bitirənə qədər məhbusluqda saxlanıla bilər".

Məlumatda o da diqqətə çatdırılıb ki, təqsirləndirilən şəxslərin bütün hüquq və vəzifələri lazımi qaydada təmin olunub və izah edilib, bütün məhkəmə prosesi və ifadələri qeydə alınıb:

"Azərbaycanda məhbuslara qarşı qəddar rəftarla bağlı iddialar müstəqil şəkildə araşdırılıb və bu iddialar yalandır. Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin nümayəndələrinin mütəmadi səfərləri, ailə üzvləri ilə telefon və video əlaqələri həyata keçirilib və sonuncu dəfə belə görüş fevral ayında təşkil olunub. Yaxşı məlumdur ki, Azərbaycan 2020-ci il müharibəsindən sonra humanitar jest olaraq, habelə beynəlxalq humanitar hüquq üzrə öhdəliklərinə uyğun şəkildə hərbi əsir statusu olan və ya saxlanılan şəxslər hesab edilən 200 nəfərdən artıq ermənini azadlığa buraxıb və repatriasiya edib. Buna baxmayaraq, onlar Azərbaycan tərəfindən Ermənistan qaytarıldıqdan sonra, Ermənistan hakimiyyəti tərəfindən həmin şəxslərin bəziləri həbs olunub və sorğu-sual ediliblər. Ermənistan XİN-ə onu da xatırlatmaq istərdik ki, Azərbaycan həmçinin 2023-cü ildə həyata keçirdiyi antiterror tədbirlərindən sonra 10 mindən çox qeyri-qanuni erməni silahlı qüvvələrinə silahı yerə qoymağa və Azərbaycan ərazilərini tərk etməyə icazə verməklə böyük jest edib". Vurğulanıb ki, Azərbaycandan fərqli olaraq Ermənistan azərbaycanlı hərbi əsirlərə və həbs edilmiş mülki şəxslərə qarşı ləyaqəti alqaldan rəftar halları ilə bağlı heç bir araşdırma başlatmayıb:

"Həmçinin itkin düşmüş 4000 azərbaycanlının yeri barədə məlumatların verilməsində əməkdaşlıq etməyib. Şahidlərə və çoxsaylı faktlara əsasən, beynəlxalq humanitar hüquq, o cümlədən 1949-cu il Cenevrə Konvensiyaları kobud şəkildə pozularaq bütün azərbaycanlı hərbi əsirlərə işgəncə verilib, onlar pis rəftara məruz qalıb, ləyaqəti alqaldan şəraitdə saxlanılıblar. Görünən odur ki, Ermənistan tərəfindən belə bir bəyanatın verilməsi, bu ölkənin siyasi rəhbərliyinin bir zamanlar Azərbaycana qarşı təcavüz aktı və siyasətini davam etdirmək naminə bütün vasitələrlə açıq şəkildə dəstəklədikləri şəxslərin hazırda müharibə cinayətləri törətməkdə ittiham olunması ilə əlaqədar davam edən məhkəmə prosesi ilə bağlı nə qədər narahat olduqlarını nümayiş etdirir. Ermənistanın işğalçı və təcavüzkar ölkə kimi dövlət məsuliyyəti və bir sıra qanunsuz əməlləri danılması mümkün olmayan faktır. Beləliklə, bu əməllərdə təqsirləndirilən şəxslərin məsuliyyətə cəlb olunması siyasi manipulyasiya ilə xələf gətirilə bilinməyəcək qədər haqq işidir".

A.Hacızadə əlavə edib ki, bu gün də müharibə cinayətlərində ittiham olunan şəxslərin məhkəmə prosesini alqışlamaq əvəzinə, bu məhkəməni "səhnələşdirilmiş" adlandıran Ermənistan onilliklər ərzində səbəb olduğu yaraları sağaltmaqda və bu prosesin üzə çıxara biləcəyi həqiqətlə üzləşməkdə maraqlı deyil: "Bu kritik dövrdə Azərbaycan tərəfi hərbi cinayətləri törədənlərin məsuliyyətə cəlb edilməsi də daxil olmaqla regionda sülh səylərinə xələf gətirən əsassız bəyanatlarıdan Ermənistan tərəfinin çəkinəcəyini gözləyir".

"Şlyapa Zahid" in 42 milyonluq cinayət işində yeni gəlişmə

Sabiq zabitin mənimləmə ilə bağlı prosesində maraqlı məqamlar üzə çıxıb

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Novruz Kərimovun sədrliyi ilə Müdafiə Nazirliyinin sabiq zabiti, "şlyapa Zahid" ləqəbli Zahid Niftəliyevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib. Musavat.com xəbər verir ki, o, 42 milyon manatlıq mənimləmədə ittiham olunur. İstintaq Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində aparılıb. Hazırda prosesdə şahidlərin dindirilməsi mərhələsidir. Prosesdə Əşrəf Kamilov ifadə verib. "AtaBank" Müşahidə Şurasının sədri, həm də bankın həmtəsisçisi olmuş şahid zamanında bankdan "Şahin CO" MMC-yə ayrılan külli miqdarda kreditin ayrılmasına imza atıb.

Şahid deyib ki, rəhbərlik etdiyi banka "Şahin CO" şirkətinin adına kredit götürülməsi üçün müraciət olunub. Onun sözlərinə görə, həmin şirkət müdafiə sənayesinin inkişafına köməklik məqsədilə işlərin görülməsi üçün yaradılıb. Bildirib ki, həmin şirkət vasitəsilə Zahid Niftəliyevin adına kredit götürülüb. Bu zaman təqsirləndirilən şəxs deyib ki, kreditin götürülməsində iştirak etməyib, bundan xəbərsiz olub. Əş-

rəf Kamilovun sözlərinə görə baş verənlərdən sonra bankda səhmləri olan bir şəxs kimi ona da ziyan deyib:

"Əmanətlərin Sığortalıması Fondu araşdırma aparır. Mənim də təsisçi kimi bankda əmanətim olub. Hesab edərdim ki, sonda mənə də dəymiş ziyan ödəniləcək. Bankda kreditlərin götürülməsindən xəbərim olmayıb. "Şahin CO" şirkətinin götürülməsində iştirak etməyib, bundan xəbərsiz olub. Əş-

Əşrəf Kamilovun sözlərinə görə, Zahid Niftəliyevin adına bankda böyük məbləğdə kredit götürülməsi üçün müraciət olunub: "Amma məbləğ böyük olduğu üçün İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasında müzakirə edildi. Sonda kreditin verilməsinə müsbət rəy verildi. Məbləğin yansı başqa hesaba köçürüldü". Əşrəf Kamilov məbləğin yansıının hansı hesaba köçürülməsini aydınlaşdırmayıb.

Zahid Niftəliyev isə bildirib ki, kreditin götürülməsindən, yansıının isə başqa hesaba köçürülməsindən xəbəri olmayıb. Növbəti şahid Adıgözel Ağayev oldu. Şahid vəkilə "ATA Holding" in İdarə Heyətinin sədr müavini olub. Onun sözlərinə görə, 2015-ci ilin iyul ayında idarə heyəti tərəfindən "Şahin CO" MMC-nin adına böyük məbləğdə kredit verilməsi üçün müraciət müzakirə edilib: "Müşahidə Şurası tərəfindən banka rəy verildi. Biz də həmin rəyə imza etdik. Kreditin verilməsinə müsbət cavab verildi və daha sonra kreditin ayrılması barədə qərara gəldi".

Şahid deyib ki, onların vəzifəsi banka böyük məbləğdə kreditin ayrılması üçün müraciətlərin araşdırılması, əvəzində qoyulan girovların yoxlanılması olub.

Şahid sualları cavablandırarkən deyib ki, "Şahin CO"

MMC-yə böyük məbləğdə kredit ayrılma da, heç bir girov qoyulmayıb.

"Bununla bağlı xahiş olunmuşdu. Çünki müsbət cavab verilməli idi" - böyük bir məbləğin girovsuz verilməsinə şahid belə haqq qazandırb.

Deiyib ki, kreditin ayrılması sabiq vergilər naziri, mərhum Fazil Məmmədovun göstərişi ilə baş tutub: "Amma sonradan kredit üzrə geri ödəniş olunması məlum oldu. İlin sonunda faizlərin bağlanması zamanı bunu müəyyən etdik. 2019-cu ildə bununla bağlı İqtisad Məhkəməsinə müraciət etdik".

Bu zaman şahidə niyə görə 2015-2016-cı illərdə deyil, 2019-cu ildə İqtisad Məhkəməsinə müraciət olunması ilə bağlı, həmçinin həmin illərdə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinə müraciətə bağlı suallar verilib. Şahid isə bildirib ki, əvvəlcə kreditin ödənilməsi üçün müştəriyə firsət verilib, bununla bağlı Zahid Niftəliyevə yeni müqavilə də göndərilib, amma nəticəsi olmadı. Şahid üçün hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət ediblər.

Bu məsələyə Zahid Niftəliyev isə belə arayıb verib: "2019-cu ildə mənə yeni müqavilə göndərdilər. Müqavilə kreditin vaxtının uzadılması ilə bağlı idi. Mən də həmin müqaviləyə imza atmadım. Çünki heç bir pul götürməmişdim". Hazırda DTX-də istintaqçı yekunlaşdırılmış iş üzrə hərbiçilər arasında "Şlyapa Zahid" ləqəbi ilə tanınan Zahid Niftəliyev öz adına formal şirkət açaraq "AtaBank" ASC-dən götürülmüş 42 milyon manat krediti ödəməməkdə təqsirləndirilib.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Məsvət"**

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova “Sputnik Azərbaycan” nəşri ilə bağlı vəziyyəti şərh edib. Amma necə?

“Moskva gözləyir ki, Bakı Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin müttəfiqlik xarakterini rəhbər tutacaq və “Russia Today” media qrupunun Azərbaycanda (“Sputnik Azərbaycan”) təmsil olunması məsələsinə konstruktiv yanaşacaq”, - Zaxarova brifinqdə qeyd edib.

“Biz konstruktiv cavab gözləyirik və ümid edirik ki, birgə səylər nəticəsində qarşılıqlı məqbul həllər əldə ediləcəyik. Biz ondan çıxış edirik ki, tərəfdaşlarımız gələcək addımlarında Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin müttəfiqlik xarakterini rəhbər tutacaq və ölkələrimiz və xalqlarımız arasında ikitərəfli çoxşaxəli münasibətlərə xələl gətirməkdən çəkinəcəklər”, - diplomat bildirib.

Az önce Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin analoji fikirlər səsləndirmişdi.

Özündə “yumşaq güc” və bir az da təhdid elementləri daşıyan bu kimi çağırış-xahişləri diplomatik dildən necə tərcümə etməli?

Politoloq Tofiq Abbasov “Yeni Müsavat”a danışdı. Politoloq açıqlamasında Azərbaycanın Rusiyadan haqlı gözləntiləri olduğunu vurğulayıb:

“Məsələ burasındadır ki, diplomatik dilin öz spesifikasi, mahiyyəti və özəllikləri var. Eşitmə qabiliyyətini sığallayan ifadələr və bəzi hallarda təhdidlərin boylandığı, xəbərdarlıqların isə sərt tonda səsləndiyi mə-

Moskvanın Bakıdan ikibaşlı xahişi

Tofiq Abbasov: “Azərbaycana eyhamlar vurulur ki...”

qamlar olur. Təbii ki, Maria Zaxarova sözün əsl mənasında ritorika ustasıdır, sözə hakimdir və nə dediyini yaxşı bilir. O, ölkəsinin mövqeyini uyğun tərzdə əks etdirərək Azərbaycana bildirir ki, biz sizdən nəşə gözləyirik. Lakin burada əsas məqam odur ki, biz də Rusiyadan gözləyirik. Onlar da anlaşırlar ki, Qərbin bizə olan təzyiqlərinə baxmayaraq, biz əylənmədik və öz yolumuzdan dönmədik. Bu isə o deməkdir ki, istənilən qüvvədən gələn diktə və ultimativ ton bizim üçün qəbul edilməzdir.

İkincisi, bu proseslərdəki ziddiyyətlər Azərbaycanın mövqeyindən qaynaqlanmır. Təyyarə hadisəsindən sonra

Rusiya tərəfi özünü bir qədər anlaşılmaz apardı. Azərbaycanın istəkləri və tələbləri isə aydındır: Rusiya, birincisi, məsuliyyətdən qaçmamalıdır; ikincisi, baş verənlərlə bağlı dörd əsas tələbimizi yerinə yetirməlidir. Bunlar haqlı tələblərdir. Ola bilsin ki, biz Rusiyanı tələsdirmişik və bu, onların xoşuna gəlməyib, amma unutmayaq ki, bu hadisədə insan itkisi olub, ölənlər arasında, səhv etmərsə, yeddi nəfər Rusiya vətəndaşıdır. Niyə bu məsələni ört-basdır etmək istəyirsiniz? Əgər kimsə günahkardırsa, bunu açıq deməlisiniz. Zərərkənlərin ailələrinə təminat verilməlidir. Bu tələblərimiz haqlıdır və siz

araşdırmanı özünü aparmasınız ki, belə hadisələr bir daha təkrarlanmasın”.

Tofiq Abbasov “Sputnik Azərbaycan”ın fəaliyyətinə də toxunub: “44 günlük müharibə zamanı “Sputnik Azərbaycan” qərribə mövqe sərgilədi. Siz təsəvvür edə bilərsiniz ki, həmin günlərdə İrəvanda oturan “Sputnik Armeniya” Azərbaycanın xeyrinə nəşə yazsın? Qətiyyətlə mümkün deyildi, onlar dərhal daşqalaq edərdilər. Bəs niyə Bakıda oturanlar”balanslı mövqe” adı altında dolayısı ilə ermənilərin dəyirmanına su tökürdülər? Aydındır ki, bu xətt Moskvadan, konkret olaraq Marqarita Simonyanın mövqeyindən qaynaqlanırdı.

Çünki onlar açıq-aşkar lobbichiliklə məşğuldurlar. Margarita Simonyan heç vaxt Ermənistanla bağlı Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləməz. Bu həqiqət Moskvada oturanlar üçün sirr deyil”.

Politoloq vurğulayıb ki, Rusiya Qarabağ münaqişəsi zamanı heç vaxt Azərbaycanın mövqeyini açıq şəkildə dəstəkləməyib:

“İstər 366-cı alayın törətdiyi cinayətlər, istərsə də Kazimirov kimi rus diplomatlarının fəaliyyətləri göstərir ki, Rusiya uzun müddət Azərbaycanın səsinə boğmağa çalışıb. Hamıya məlum idi ki, Er-

kimdir ki, siz onu bizim ölkənin daxilində yerləşdirirsiniz və ‘dövlət naziri’ kimi təqdim edirsiniz?” Hansı dövlətdən söhbət gedir? Bu, separatçı qurumdur, qeyri-qanuni təşkilatdır, cinayətkarların toplandığı mərkəzdir. Onlar Ermənistan və Rusiyanın bəzi dairələri tərəfindən dəstəklənirdi.

Bir nəfər Konstantin Zatulini kimi fiqur belə çox şeyi izah edir. Azərbaycanın isə bu məsələdə həm deməyə sözü, həm də irəli sürdüyü haqlı tələbləri var. Mariya Zaxarova da bunu yaxşı bilir. O, öz ölkəsinin nümayəndəsi ki-

mənistan işğalçı dövlətdir, amma Rusiya tərəfindən buna heç vaxt açıq eyham belə vurulmayıb.

Nəhayət, 2020-ci ilin payızında Rusiya nisbətən balanslı mövqe sərgilədi. Prezident Putin açıq şəkildə dedi ki, Qarabağ Azərbaycanın ərazisidir və KTMT-nin ora müdaxilə etməyə əsası yoxdur. Bu, düzgün mövqe idi. Amma müharibə bitən kimi dərhal səsləndi ki, Rusiya sülhməramlıları orada qalmalıdır və “status məsələsi” gələcək nəsilərə saxlanmalıdır. Bu, yanlışdır. Soçidə Prezident İlham Əliyev Prezident Putinə açıq şəkildə sual verdi: “Ruben Vardanyan

mi prosesləri yumşaq diplomatik tərzdə təqdim etməyə və Azərbaycana eyhamlar vurmağa çalışır. Ancaq bizim Rusiyadan gözləntimiz odur ki, nəhayət, bütün suallarımıza tutarlı cavablar verilsin. Bizim tələblərimiz beynəlxalq hüquq çərçivəsindədir və Rusiya ilə müttəfiqliyimiz inkar etmirik. İki ölkə arasında yaxşı münasibətlər mövcuddur, xalqlarımız arasında isə düşmənçilik yoxdur. Ermənistan cəmiyyətində Rusiyaya qarşı düşmənçilik mövqeyi olsa da, Azərbaycanda belə bir hal müşahidə edilmir”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Ermənistan “qanlı revanş”a hazırlaşır

Kapitulyant ölkə “eşşəkarısı yuvası”na çevrilir

Ermənistanda revanş planları gündəmdən çıxarılmayıb - bunu bir neçə gün önce Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan bir daha təsdiqlədi. O, İrəvanda Avropa parlament üzvləri ilə görüş zamanı göz yaşları içində şikayətlənərək, guya “Dağlıq Qarabağda beynəlxalq humanitar hüquq məğlub olub”, “etnik təmizləmə”, “Azərbaycan təcavüzü”, “erməni abidələrinə qarşı vandalizm” barədə ştaplamları səsləndirib və bütün bunların qarşısını almaq üçün beynəlxalq qurumların reaksiyasının yetərli olmadığını gileyib.

Əslində, Ermənistan parlamentinin spikerinə xatırlatmaq lazımdır ki, aqressor məhz onun ölkəsi olub. Azərbaycan isə beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri daxilində öz ərazi bütövlüyünü bərpa edib və bu, heç bir halda təcavüz hesab olunma bilməz. Dağlıq Qarabağda humanitar hüquq isə hələ 90-cı illərdə, Azərbaycan torpaqlarının işğalı və azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə həyata keçirilərkən, o cümlədən Xocalı soyqırımı zamanı pozulub. Bu səbəbdən də Qarabağda ermənilərə qarşı heç bir “etnik təmizləmə” olmayıb - çünki onlara əvvəlcədən Azərbaycan vətəndaşlığı və bütün vətəndaş hüquqları

təklif olunub. Onların əksəriyyəti isə məhz Azərbaycanın qanuni suverenliyi bərpa olunmuş ərazilərdə yaşamaq istəmədiklərinə görə oranı tərk ediblər. Üstəlik, çoxları 90-cı illərdə törətdikləri cinayətlərə görə məsuliyyətə cəlb olunmaqdan qorxurdu.

Məsələ burasındadır ki, əgər Qarabağda həqiqətən “ermənilərin etnik təmizlənməsi” və ya “erməni abidələrinin məhv edilməsi” baş versəydi, o zaman Alen Simonyanın göz yaşları və hay-küylü bəyanatları sual doğurmazdı. Lakin o, feykli tirajlamaqla məşğuldur. Bunun da tək bir məqsədi var - münaqişəni “işlək vəziy-

yətdə” saxlamaq və revanş üçün məqam gözləmək.

Əlbəttə, Ermənistanın yaxın gələcəkdə hərbi meydan-da uğur qazanmaq şansı yoxdur. Üstəlik, Azərbaycan hərbi sahədə mövqelərini gücləndirməkdə davam edir. Lakin çoxsaylı əlamətlər göstərir ki, Ermənistanda revanşın əsas alətinə terror çevrilə bilər.

Terror, xüsusən də XX əsrin ikinci yarısından etibarən, açıq müharibəni udurmuş tərəflər üçün bir növ “müharibə əvəzedicisi” kimi qəbul olunurdu. Məsələn, Fələstin məsələsi bu baxımdan klassik nümunədir. Üstəlik, məlumdur ki, 70-ci illərdə bir çox erməni ter-

rorçuları döyüş təcrübəsini məhz fələstinli dəstələrdə qazanıblar. İndi isə müharibəni tamamilə və heç bir revanş şansı olmadan uzadan tərəf Ermənistandır və bu ölkənin terrorçuluq ənənələri hələ XIX əsrə qədər gedib çıxır.

Ən vacibi isə odur ki, Ermənistan bu gün klassik “eşşəkarısı yuvası”nı xatırladan terrorçular məskəsinə çevrilib.

Hələ 80-ci illərin sonlarında, SSRİ mövcud olduğu dövrdə, Ermənistan Avropada terror aktları törətmiş və hətta uzunmüddətli həbs cəzalarına məhkum olunmuş erməni terrorçuları köç etməyə başlamışdılar. 1993-cü ildə

zərərsizləşdirilmiş Monte Melkonyan onlardan yalnız biridir. Bəzi məlumatlara görə, peşəkar döyüşçülərin Ermənistanə köçü artıq 1987-ci ildən - Qarabağda separatçı üsyanın açıq şəkildə başlamasından əvvəl gerçəkləşirdi.

Fransanın beynəlxalq radiosu RFI-nin saytında erməni terrorçu Jilber Minasyan barədə məqaləyə rast gəlmək olar. 1984-cü il avqustun 2-də o, poçt xidməti maşınına silahla basqında iştirak etməkdə ittiham olunaraq həbs edilib. Oğurlanmış pulların ASA-LA-nın maliyyələşdirilməsinə sərf olunması planlaşdırılırdı. Lakin Minasyan saxta alibi sayəsində azadlığa çıxıb. Həmin alibini Monte Melkonyan düzəltmişdi. Lakin 1987-ci ildə bu alibi ifşa olunanda və Minasyanın ömürlük həbsə məhkum olunmaq təhlükəsi yarandıqda, o, Livan vasitəsi ilə Ermənistanə qaçdı. Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı “polkovnik Levon Minasyan” adı ilə tanındı və hələ də “qarşısında hamının hərbi nizamda durduğunu” fəxrle danışır.

Sonradan Minasyan Fransaya qayıtdı, lakin belə şəxslərin Ermənistanda nə qədər qaldığı açıq sualdır. Xüsusilə də, bu ölkədə “Erkrpa”, “VOMA” kimi terrorçu qruplaşmaların fəaliyyət göstərdiyini nəzərə alsaq. Üstəlik, “VOMA” təşkilatının sosial şəbəkələrdə Monte Melkonyanın “Qarabağda müharibə biz qalib gələne qədər davam edəcək. Müharibə yalnız bizim qə-

ləbəmizlə bitə bilər və başqa variant yoxdur” sitatı ilə portretini paylaşması təsadüfi deyil.

Ən təhlükəli isə budur ki, terrorçuların bu “eşşəkarısı yuvası” strateji cəhətdən həssas bir bölgədə - mühüm nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin yaxınlığında yerləşir. Üstəlik, Ermənistan rəhbərliyinin xarici qüvvələrin əlində alətə çevrilməyə hazır olduğu da artıq sübut olunub.

Buna görə də İrəvan rəhbərliyinə real variantları xatırlatmaq lazımdır. Ermənistan 44 günlük müharibədən sonra Azərbaycana qarşı terror müharibəsinə başlamağa cəhd edib. Xocavənd məşəllərində “Zinvor” qruplaşmasının fəaliyyəti, azad olunmuş bölgələrdə tikinti yollarına erməni diversantları tərəfindən minaların basdırılması buna bariz nümunədir. Azərbaycanın 19-20 sentyabr 2023-cü ildə həyata keçirdiyi lokal antiterror tədbirləri də məhz bu terror aktlarına cavab idi.

İndi isə əgər Ermənistan ərazisindən Azərbaycanı qarşı terror müharibəsi başlamaq cəhdləri olarsa, Bakı da buna müvafiq cavab verəcək. Üstəlik, beynəlxalq təcrübədə transserhad antiterror əməliyyatlarının kifayət qədər nümunələri mövcuddur - ABŞ və müttəfiqlərinin Əfqanıstanda keçirdiyi əməliyyatlar, Türkiyənin Suriya və İraqdakı antiterror tədbirləri buna misaldır.

Ona görə də odla oynamayın, cənablar.

□ **NURANI,**
Minval.az

"İranda əhalinin 60%-i türkçə danışır, bu dil danışanların sayına görə dünyada üçüncü yeri tutur, İranın qonşuları olan Türkmənistan, Azərbaycan və Türkiyənin rəsmi dövlət dilidir. Bu dil mədəni ünsiyyət, əlaqələr sahəsində İran üçün bir fürsət ola bilər". "Yeni MİSAVAT" məlumat verir ki, bunu Təbrizin İran parlamentindəki nümayəndəsi və parlamentin Təhsil Komissiyasının sədri Əlirza Munad deyib.

O, İranda danışılan 84 yerli dilin 40-nın sıradan çıxdığına diqqət çəkərək, qeyri-fars dillərin qorunub saxlanılması üçün onların tədrisinin və inkişaf etdirilməsinin vacibliyini bildirib. Munadi fevralın 26-da İran parlamentində qeyri-fars dillərin tədrisi ilə bağlı layihənin qəbul edilməsinə toxunub və vurğulayıb ki, Prezident Pezeşkiyanın da təkidilə layihədə bir sıra cüzi dəyişikliklər edilərək, yenidən parlamentə göndəriləcək.

İran parlamentində səslənən qoyulan qanun layihəsi qeyri-fars dillərin tədrisini deyil, sadəcə, qeyri-farsların ədəbiyyatının ayrıca fənn kimi həftədə 2 saat öyrədilməsini nəzərdə tutur. Buna görə də qeyri-fars xalqların nümayəndələri bu layihəni və İran Konstitusiyasının 15-ci maddəsini qüsurlu adlandırıb, bunun onların milli-mədəni hüquqlarının təmini ilə bağlılığını bildirirlər. Bu layihənin nəhayət ki, təsdiqlənmə şansı varmı? Pezeşkiyanın təkidilə irəli sürülən bu tarixi məsələ gerçəkləşə bilərmi? Sənədin qəbulunun Azərbaycan dilinə hansı faydası olacaq?

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri Sabir Rüstəmxanlı "Yeni MİSAVAT"a dedi-yinə görə, Pezeşkiyan seçki öncəsi verdiyi vədləri həyata keçirməyə cəhd edir. Onun sözlərinə görə, prezident İranda dil məsələsinə sivil ölkə başçısı kimi yanaşır. "İranın taleyi oradakı xalqlara müəyyən azadlıqlar verməsi ilə bağlıdır. Bu azadlıqlar verilməyə, gec-tez İran üçün böyük problemlər yaradacaq. Son vaxtlar İran mətbuatında yayılan görüntülərə

diqqət edin. Gənclər Azərbaycan dilində mahnı ifa edir, şeir deyir. Xalq öz dilində danışmaq ehtiyacı duyur, dilinin ölümünü istəmir. Bunun qarşısını almaq olmaz. Bu, gec-tez baş tutacaq". S.Rüstəmxanlı hesab edir ki, indiki halda məclisə təqdim edilən layihənin təsdiq olunacağını demək çətindir: "Çünki İran parlamenti çox müəfəzəkardır. Verilən layihələr oradan keçmir. Layihəni təqdim edənlərin isə bəhanəsi bu olur ki, məclis icazə vermədi. İranın ali dini rəhbərinin fikri vacibdir. Ola bilsin ki, İran siyasətində müəyyən dəyişiklik baş verib və belə bir icazə məclisə sızdırılıb. Yalnız bu halda parlament layihəni təsdiq edə bilər".

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri Fərəc Quliyev isə "Yeni MİSAVAT"a bildirib ki, İran konstitusiyasında dillərin azad tədrisi ilə bağlı müddəa var, lakin qonşu ölkə bu müddəaya əməl etmir. "Orada Azərbaycan dilinə qarşı qışqıncılıq və düşmənçilik var. Prezident Pezeşkiyan Azərbaycan dilində iki misra şeir deyir, ona irad bildirirlər, deyirlər, sən türkçə danışa bilməzsən. İranda başqa xalqlarla Azərbaycan türkləri arasında ciddi fərq qoyulur. Azərbaycan türklərindən ehtiyat edirlər. Ermənilərin İranda məktəbləri var, universitetlərdə erməni dilində tədris aparılır. Amma Azərbaycan türkcəsində məktəb açılması üçün hansı qanunları qəbul etsələr də, məhdudiyyətlər yenə də tətbiq ediləcək. "Azərbaycan" sözündən qorxurlar", - F.Quliyev belə deyib. Onun sözlərinə görə, bilirlər ki, təhtəşüurda milli kimliyin tanınması, milli

Pezeşkiyanın Azərbaycan dili mücadiləsi - İkinci cəhd

Sabir Rüstəmxanlı: "Bu azadlıqlar verilməyə, İran üçün böyük problemlər yaradacaq"
Fərəc Quliyev: "Hansısa qanunun qəbul olunmasının bir faydasını görmürəm"

kimlik uğrunda savaş başladıqdan sonra başqa tələblər ortaya çıxa bilər: "Orada hansısa qanunun qəbul olunmasının bir faydasını görmürəm. Ola bilsin ki, xaricdən təzyiqlər var, sosial vəziyyət çox pisdir deyə oyun oynayırlar. Milli məsələlərlə bağlı olaraq ötəri, kampa-niya xarakterli işlər görürlər. Pezeşkiyan seçki dövründə fərqli şüarlarla çıxış edirdi. Lakin bu məsələləri çözməz bilmir.

Çünki İran imperiyasının oturuşmuş siyasəti var. Güney azərbaycanlılara kimliklərini unudurmaq istəyirlər. Ölkəmizlə də mübarizələri, böhtan atmaları, qırmızı xətləri keçmələri ona bağlıdır ki, Azərbaycan güclü olmasın və güneyli soydaşlarımıza dəstək göstərməsin".

Orta Doğu Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Sədrəddin Soltan bildirib ki, sözügedən

qanun layihəsi bir qrup deputat tərəfindən irəli sürülüb. Onun sözlərinə görə, əvvəllər də türk dili ilə bağlı İran prezidentinə, ali rəhbərə müxtəlif ziyalılar müraciət ediblər, lakin bir faydası olmayıb: "Son layihə İran konstitusiyasının 15-ci maddədə bildirilir ki, məktəblərdə xalqların ana dilində tədris aparılmalıdır. Xalqların dilərində əlifba hazırlana, qəzetlər

buraxıla, televiziya çıxışları da ola bilər. Məlum qanun layihəsi həmin maddəyə əsaslanaraq həftədə iki saat ana dilində ədəbiyyatın tədrisini nəzərdə tutur. Parlamentdəki şovinist düşüncəli insanlar bu qanunun belə keçməsinə etiraz etdilər. Bununla parlament İranın konstitusiyasının 15-ci maddəsini pozdu. Söhbət təkcə Azərbaycan türkcəsində ədəbiyyatın tədris olunmasından getmir. Ölkədə fars olmayan başqa etnik qruplar, məsələn, bəluclar, ərəblər və s. var. Onlar da məktəblərdə öz dillərində ədəbiyyatı tədris edib öyrənməyə bilmirdi. Lakin bunun qarşısı alındı".

Ekspertə görə, İran prezidenti seçki öncəsi verdiyi vədə əməl edə bilmir: "O, bu məsələdə gücsüzdür. Bu hadisədən öncə Tehranda Azərbaycan mədəniyyəti həftəsi keçirildi. Həmin tədbirdə "Heydərbabaya salam" şeirinin iki bəndini Azərbaycan dilində dedi. Onun səsinə tez kəsdilər, dedilər, ölkənin dövlət dili fars dilidir. Tədbirin mahiyyətinə görə prezident Azərbaycan türkcəsində danışa bilərdi. Çünki tədbir Azərbaycan mədəniyyəti həftəsi idi. Bir ölkədə prezident ana dilində danışa bilmərsə, parlament bu dildə iki saatlıq ədəbiyyatın tədrisini çox görürsə, bu rejimin fars olmayan xalqlara münasibətini göstərir".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni MİSAVAT"

Azərbaycanlı varlılar 5 milyon dollara "qızıl kart" alacaqmı...

İqtisadçı hesab edir ki, ölkədə belə adamların sayı çox deyil

ABŞ zəngin əcnəbilərə bu ölkədə yaşamaq, işləmək hüququ və vətəndaşlıq almaq imkanı verəcək "qızıl kart" verəcək. "Qızıl Kart" 5 milyon dollara başa gələcək. Bu barədə CNN məlumat yayıb. "Biz qızıl kartı satacağıq", - Prezidenti Donald Tramp deyib: "Bizdə "yaşıl kart" ("qrin kart") var. Və bu, qızıl kartdır. Biz bu kartı təqribən 5 milyon dollar dəyərində qiymətləndirəcəyik və o, sizə "yaşıl kart"ın üstünlüklərini verəcək. Həmçinin vətəndaşlığa aparan yol olacaq. Zəngin insanlar bu kartı alıb ölkəmizə gələcəklər".

Tramp kartların təxminən iki həftə ərzində satışa çıxarılacağını söyləyib və milyonlarla kartın satıla biləcəyini ehtimal edib.

Kartların rus oligarxlarına da satılıb-satılmayacağı sualına Tramp belə cavab verib: "Bəli, mümkündür. Mən bəzi rus oligarxlarını tanıyıram ki, onlar çox gözəl insanlardır".

Ticarət naziri Hovard Lut-

nik isə bildirib ki, bu kart hökumətin EB-5 immiqrant investor vizası proqramını əvəz edəcək, başqa sözlə, ABŞ-də xarici investitorlara iş yerləri yaradan layihələrə sərmayə qoymağa və ardınca immiqrasiya ilə bağlı viza üçün müraciət etməyə imkan verəcək. Mütəxəssislər

Trampın ideyasının Konqresdən keçəcəyinə ilə bağlı dəqiq fikir söyləməkdə çətinlik çəkirlər. Tramp isə öz növbəsində deyib ki, onun təşəbbüsü üçün Konqresin təsdiqinə ehtiyac olmayacaq.

Bəzi ekspertlər isə düşünür ki, əgər Tramp proqramı uzun müddətə qüvvədə

saxlamaq istəyə, yenə də xüsusi qanuna və buna görə də Konqresin dəstəyinə ehtiyacı olacaq.

Qeyd edək ki, ABŞ-nin miqrasiya xidmətinin (USCIS) məlumatına görə, təkcə, 2024-cü ildə, 12.055 nəfərə EB-5 vizası verilib. 2024-cü ilin sentyabr ayının sonuna

olan məlumata görə, 9971 müraciətə baxılırdı. EB-5 Regional Mərkəzi Proqramı 30 sentyabr 2027-ci il tarixinədək qüvvədə qalacaq.

Bəzi ABŞ-li mütəxəssislərin qənaətinə görə, EB-5-in dəyişdirilməsi Tramp komandasının uzunmüddətli məqsədidir. Tramp bu yolla ABŞ iqtisadiyyatına indiki vizadan daha çox resurs cəlb etmək istəyir. İqtisadçı Xalid Kərimli sözügedən kartın azərbaycanlılar arasında o qədər də populyar olmayacağı qənaətinədir. "Yeni MİSAVAT" mövzunu şərh edən iqtisadçı bildirib ki, "qızıl kart" istisna şəxslər üçün maraqlı ola bilər: "Azərbaycanda milyon dollara "kart" ala biləcək şəxslərin sayı çox deyil. Azərbaycanda varlı insanların təqib edilməsi prosesi yoxdur. Siyasi və s. problemləri olan insanları nəzərə almasaq, təqib edilmə yoxdur ki, varlılar bu yolla özlərini siqortalaya bilsinlər. Adətən dövlət, sistemlə problemi olan şəxslər ikinci, üçüncü vətəndaşlıq alıb, özlərini ni-sərvətlərini, yaxud təhlükəsizliklərini siqortalamaq istəyə bilərlər. Digər tərəfdən 5 milyonluq "qızıl kart"ın verilməsi şərtləri hələ ictimaiyyətə açıqlanmayıb. Onu qeyd etmək la-

zımdır ki, bu, ilk belə təcrübə deyil. Avropa ölkələrində əmlak almaq müqabilində yaşayış icazəsi verilir. Türkiyədə də bəlli məbləğdə əmlak almaq, yaxud investisiya qoymaq müqabilində öncə yaşayış icazəsi, daha sonra isə vətəndaşlıq almaq mümkündür. Düşünürəm ki, Trampın bu ideyası uğurludur".

İqtisadçının fikrinə, əgər "green card"la ABŞ-yə hər kəs gedə bilərsə, indi rəqəm müəyyənləşdirməklə pullu insanları ölkəyə cəlb etmək haqqında düşünülür: "Hələ ki, şərtlər bəlli deyil. Avropa ölkələrinin təcrübəsində yaşayış icazəsi, vətəndaşlıq almaq investisiyaların qoyuluşu ilə mümkün olur. O ki qaldı azərbaycanlıların bu karta nə dərəcədə maraq göstərməsinə, yeni kart ABŞ-yə investisiya qoymaq istəyən şəxsləri həvəsləndirə bilər, lakin bu, tendensiya halını almayacaq, çünki Azərbaycanda həddən artıq varlılar yoxdur. Rusiyada nisbətən populyar ola bilər. Əgər Rusiya ilə ABŞ arasında münasibətlər yaxşılaşarsa, varlı rusiyalılar ABŞ-yə qaça bilərlər".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni MİSAVAT"

Xəbər verildiyi kimi, fevralın 26-da (Xocalı soyqırımının 33-cü ildönümü günü) Moskvada MDB Ölkələri İnstitutunun "Lazarev klubu" ilə birgə təşkil etdiyi dəyirmi masada Rusiya Dövlət Dumasının MDB ölkələri ilə iş komitəsi sədrinin birinci müavini Konstantin Zatulin növbəti dəfə həqiqətləri təhrif edən və Azərbaycana qarşı böhtanlarla dolu çıxış edib.

Belə ki, bu zat hərbi cinayətlərdə ittiham olunan ermənişilli şəxslərin Bakıda keçirilən məhkəmə prosesi ilə bağlı ağzına gələni danışib, yenə də "ermənidən çox erməni" olmağa, Ermənistanı yarınmağa çalışıb. Zatulin Bakıda separatçıların mühakiməsini həyasızcasına həm "şəxsi revanş", həm də "repressiya" adlandırır. Eyni zamanda, ağ yalanlarından qalmaqal. İddia edib ki, guya sözügedən şəxslərin hamısı "Minsk Qrupu çərçivəsində ümumi dinc tənzimlənmə prosesində uzun illər ərzində Azərbaycan rəhbərliyinin danışdıqlarında tərəfdaşı olub". Halbuki belə şey əsla olmayıb. Rəsmi Bakı onları heç vaxt danışdıqların tərəfi kimi tanımayıb.

Zatulin həmçinin Qafqaza gəlmə olan erməniləri heyrətamiz sirtıqlıqla "Qafqazın ən qədim xalqı" adlandıraraq ərz edib: "Azərbaycanlılar ermənilərlə birlikdə yaşayıblar, ancaq ermənilərdən öncə deyil. Dağlıq Qarabağın tarixi və mədəniyyətinə aid bu və digər abidələr azərbaycanlıların nəinki bu ərazidə mövcud olmadığı, heç bir millət kimi də mövcud olmadığı dövrə aiddir". Yeni Azərbaycan xalqına qarşı artıq təhqirə keçib.

"Rusiya Federasiyası Dövlət Dumasının MDB ölkələri ilə iş komitəsi sədrinin birinci müavini Konstantin Zatulin əsasız iddialarına Azərbaycan XİN şərh vermir". Bu barədə Axar.az-ın sorğusuna cavab olaraq XİN-dən bildirilib. Ancaq bu da faktdır ki, Azərbaycanın Rusiyadakı sabiq səfiri Polad Bülbüloğlu ötən ilin sentyabrında Zatulinin dövlətimiz əleyhinə təxribatçı videomüraciəti ilə bağlı Rusiya Dövlət Dumasının sədri Vya-

çeslav Volodine məktub göndərmişdi. Səfirin müraciəti isə dövlətin mövqeyini əks etdirir. Bəs Rusiyada Putinin sədri olduğu hakim partiyanın üzvü olan bu yaramaza qarşı niyə tədbir görülmür?

Politoloq Xəyal Bəşirov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ümumiyyətlə Rusiyadakı bəzi qüvvələr, qruplar, həmçinin Konstantin Zatulin Azərbaycana qarşı kəskin mövqeyi ilə həmişə seçiliblər: "Belə qüvvələrin və şəxslərin mövqeyi Azərbaycanın atacağı addımlara ciddi təsir göstərmir. Amma hər bir halda nəzərə alaq ki, Konstantin Zatulin Rusiya Dövlət Dumasında komitə sədrinin müavini, eyni zamanda fəaliyyəti ilə seçilən şəxslərdəndir, Rusiyanın hakimiyyətdəki partiyasının üzvüdür. Belə şəxsin nə qədər şəxsi anti-Azərbaycan mövqeyi olsa belə, özünün rəsmi səlahiyyətlərindən, ona rəsmi səlahiyyətlərinə görə verilən tribunallardan istifadə edib Azərbaycan xalqının heysiyyətinə toxunan fikirlər səsləndirməsi əslində Azərbaycan dövlətinin və xalqının narazılığına tuş gəlir". X.Bəşirov dedi ki, əslində, onun atdığı bu addım Rusiya dövlətinin müvafiq qurumları, Rusiyanın hakim partiyası tərəfindən dəyərləndirilməlidir və o, sadəcə dillə desək susdurulmalıdır: "Azərbaycanın iradəsinə zidd olsa biz əsrlərlə Rusiya ilə eyni dövlətin tərkibində olmuşuq, buna görə çox sıx əlaqələrimiz olub. Sovetlər İttifaqının süquta uğramasından sonra Azərbaycanla yanaşı Rusiya da müstəqilliyini bərpa edib. Hər iki müstəqil dövlətin bir-birinin tarixinə, kökünə, mədəniyyətinə hörmətləri olmalıdır. Bu,

Zatulinin sərhədsiz yaramazlığı - Putindən ölçü götürülməsi istənilir

Duma üzvü bu dəfə də Bakıda mühakimə edilən erməni canilərə qahmar çıxıb - iki mövqe

hörmətlə sadəcə qonşu olduğumuza görə deyil, Rusiya ilə Azərbaycan dövləti arasında imzalanan sənədlərdən irəli gələrək olmalıdır. 1991-ci ildən indiyə qədər Azərbaycanla Rusiya arasında 200-ə qədər dövlətlərarası və regionlararası sənədlər imzalanıb. Bu sənədlər hər iki müstəqil dövlətin öhdəliklərini müəyyənləşdirir. Zatulin kimiləri isə bu öhdəliklərə, sənədlərə kölgə salmaqla məşğuldur. Konstantin Zatulin faktiki olaraq 2022-ci ilin fevralında Azərbaycanla Rusiya arasında imzalanmış tərəfdaşlıq və müttəfiqlik münasibətləri haq-

qında müqavilənin 11-ci bəndini pozur. Həmin maddədə qeyd olunur ki, tərəflər öz ərazilərində şəxslərin və ya təşkilatların digər tərəfin maraqlarına, ərazi bütövlüyünə, müstəqilliyinə zidd fəaliyyətin qarşısını mütləq almalıdırlar. Bu gün Zatulin 11-ci maddənin tələbinə görə susdurulmalıdır. Bunu Rusiyanın müvafiq rəsmi qurumları etməlidir. Rusiya tərəfinin tədbir görməməsi suallar yaradır. Əgər onlar Zatulin kimi şəxsləri cəzalandırmırlı olduqları halda bunu etməzlərsə təbii ki, gələcəkdə bundan imzalanmış tərəfdaşlıq və müttəfiqlik münasibətləri haq-

Politoloq Azad Məsiyev isə bildirdi ki, Rusiya bizim əzəli və əbədi qonşumuzdur: "Dünyanın yeddində birini əhatə eləyən bir dövlətlə qonşuyuq. Münasibətlərimizin yaxşı olması həm Azərbaycanın, həm də Rusiyanın maraq dairəsindədir. Azərbaycan dövlətinin xarici siyasətində qonşularla dinc yanaşı yaşamaq prinsipinə də üstünlük verilir. Bu prinsiplərin beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində keçirilməsində Azərbaycan maraqlıdır. Təəssüf ki, Rusiyadakı bəzi şəxslər bunları nəzərə almırlar və iki dövlət arasında münasibətlərin yaxşı olmasını istəməirlər".

Ekspert əlavə etdi ki, Rusiyanın Avropa istiqamətində yolunun bağlı olması Rusiyanın cənub cinahının açıq olmasını zəruri edir: "Cənub cinahının açıq olması üçün isə Azərbaycanla yaxşı əlaqələrin saxlanması zəruridir. Zatulin kimi siyasətçilər isə belə görünür ki, Rusiyanın özünün də maraqlarını nəzərə alırlar. Rusiyanın Azərbaycanla münasibətlərinin yaxşı olmasını istəməyən ABŞ və onun müttəfiqləridir. Eləcə də Ermənistan. Belə çıxır ki, Rusiya daxilində bəzi dairələr anti-Azərbaycan mövqeyini ortaya qoymaqla əslində ABŞ-in, Ermə-

nistanın maraqlarına xidmət edirlər. Rusiyanın müvafiq dövlət orqanları bu məqama diqqət yetirməli və tədbir görməlidir. Rusiyada erməni lobbisinin təsiri altında olan siyasəti, ictimai xadimlər, KİV-lər var, Rusiyanın hərbi strukturlarında da ermənilərlə bağlı şəxslər mövcuddur. Onların fəaliyyəti Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətləri korlamaq və düşmən vəziyyəte gətirməyə köklənib. Rusiya hakimiyyəti bu məsələlərə ciddi reaksiya verməlidir və o cür qüvvələrə, şəxslərə qarşı addımlar atmalıdır. Bununla sübut edilir ki, iki dövlətin münasibətlərini korlamaq istəyənlərin cəhdləri əbəddir. Rusiyada söz sahibi Vladimir Putindir. Onun Azərbaycan Prezidenti ilə dostluq münasibəti var, Azərbaycana müsbət münasibətdədir. Ona görə də Azərbaycan cəmiyyəti cənab Putin-dən dostluq münasibətlərini korlamaq istəyən rusiyalı siyasətçilər barəsində gərəkən addım atmasını gözləyir. Zatulin kimilərinin çıxışlarına Rusiyadakı Azərbaycan diasporu da cavab verməlidir. Azərbaycan xalqının tarixinə, kökünü təhqir etməyə imkan verilməməlidir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Vardanyanın məhkəmə hiyləgərliyi - Hüquqşünas deyir ki...

Onun ifadə və suallara cavab verməkdən imtinası hansı taktikadan xəbər verir?

Ermenistan vətəndaşı olan, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə ilə bağlı maddələri və digər ağır cinayətlərdə təqsirləndirilən Ruben Vardanyanın barəsində cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir.

Fevralın 25-dəki prosesdə o, aclıq aksiyası keçirdiyinə görə özünü yaxşı hiss etmədiyini iddia edib. Hakim

təqsirləndirilən şəxsin həkim müayinəsindən keçməsinə görə özünü yaxşı hiss etmədiyini iddia edib. Daha sonra Ruben Vardanyan

sərbəst ifadə vermək təklif olunub, lakin o, ifadə verməkdən imtina edib. Bundan sonra dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar təqsirləndirilən şəxsə ittiham olunduğu cinayət əməlləri üzrə suallar verməyə başlayıb. Vardanyan suallara da cavab verməyib. Bəs ifadə və suallara ca-

vab verməkdən imtina hansı taktikadan xəbər verir? Bu ona layiqli cəza kəsilməsinə hansısa yuridik maneə yarada bilərmi?

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Azərbaycan sivil dövlətdir və qanunun aliliyi prinsipləri əsas götürülür. Əslində isə bu şəxslərin 30 ildən artıq əzəli Azərbaycan torpaqlarında törətdikləri cinayətlər göz qabağındadır. Bakıda keçirilən, haqlı olaraq "Nürnberg prosesi" ilə bərabər tutulan prosesdə hakim qarşısına çıxarılanları kimlikləri bellidir. Bu adamlar Qarabağda törədilən cinayətlərin birbaşa iştirakçıları, rəhbərləridir. Ermənistanın və onun aləti olan, birbaşa Ermənistan dövləti tərəfindən idarə olunan, Azərbaycan Respublikasının işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış "Dağlıq Qarabağ Respublikası"nın qanunsuz silahlı birləşmələri Azərbaycana qarşı qanunsuz əməllər törədiblər. Azərbaycan xalqına qarşı etnik təmizləmə və ərazilərin işğalının birbaşa Ermənistan Silahlı

Qüvvələri tərəfindən həyata keçirildiyi, işğal olunmuş ərazilərdə yaradılan xuntanın və hərbi birləşmələrin birbaşa Ermənistan tərəfindən maliyyələşdirildiyi, silahlandırıldığı və idarə edildiyini nəzərə alsaq, Bakıda başlayan "Nürnberg prosesi"ndə əsas faktor Ermənistan dövlətinin məsuliyyətinin təsbit edilməsi olacaqdır. Azərbaycan Respublikası və xalqına qarşı törədilən təcavüz aktı, işğal, soyqırım, sülh və insanlıq əleyhinə digər cinayətlər, müharibə cinayətləri, terrorçuluq və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi və digər çoxsaylı cinayətlərin törədilməsi faktları göz önündədir".

Həmsöhbətimizin sözlərinə görə, bununla belə, Azərbaycan sivil, demokratik dəyərlərə tapınan bir dövlətdir: "Azərbaycan qanunvericiliyinə görə hər bir təqsirləndirilən şəxsin məhkəməsində suala cavab verməkdən imtina etmə hüququ tanınır. Azərbaycan qanunvericiliyi bunu yasaqlamır. Əgər şəxs məhkəmədə ifadə vermirsə, bu onun müdafiə taktikasının bir hissəsi ola bilər. Məhkəmənin ilk iclasında zətan hakim təqsirləndirilən şəxsə onun hüquqlarını izah edir:

-Ona qarşı irəli sürülmüş hər bir ittihamın mahiyyətini;

- Ona istinad edilən əməllərin hüquqi tövsifini və həmin

əməllərə görə cinayət qanunu ilə nəzərdə tutulan cəzaları;

- Təqsirləndirilən şəxsə qarşı verilmiş mülki iddianın əsaslarını və məbləğini;

- Təqsirləndirilən şəxsin məhkəmə iclasında verilmiş suallara cavab verməyə borclu olmadığını;

- Təqsirləndirilən şəxsin suala cavab verməkdən imtina etməsinin onun ziyanına şərh edilə bilməyəcəyini;

- Təqsirləndirilən şəxsin özünün hər hansı cavabını əsaslandırmaq hüququna malik olduğunu.

Daha sonra sədrlik edən təqsirləndirilən şəxslərin hər birinə özünü təqsirli bilib-bilməməsi, əgər bilirsə, tam və ya qismən və məhz hansı əməldə bildiyini ona qarşı verilmiş mülki iddianı qəbul edib etməməsi əgər edərsə, tam və ya qismən qəbul etməsi sualları ilə müraciət edir.

İclasda sədrlik edən icazəsi ilə cinayət prosesinin təfərrifləri təqsirləndirilən şəxsin, yuxarıda göstərilən suallara verdiyi cavabları dəqiqləşdirmək üçün suallara verilə bilirlər. Təqsirləndirilən şəxsin, məhkəmə iclasında heç bir suala cavab verməmək ixtiyarı da var. Cavabdan imtina etməz, sizin ziyanınıza şərh edilə bilməz".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Deputat, Ədalət, Hüquq, Demokratiya Partiyasının sədri Qüdrət Həsənzadə bir ay öncə 60 yaşını tamamlandı. Millət vəkili ilə yubiley müsahibəsini bir neçə dəfə planlaşdırsaq da, müxtəlif səbəblərdən bu günədək uzandı. Ömrünün yarısından çoxunu siyasətə “xərcləyən” həmsöhbətimiz keçdiyi həyat yolu ilə bağlı səmimi cavablar verdi, ötənlərə ekskurs etdi, daha sonra söz-sözü çəkdi və Rusiya-Ukrayna mövzusunda da yan keçə bilmədik. Deputatla söhbətimizi təqdim edirik:

- Qüdrət bəy, ömrün 60-nı geridə qoydunuz. Ötənlərə ekskurs edəndə nələr düşünürsünüz?

- Mən Naxçıvan Muxtar Respublikasında doğulub, boya-başa çatmışam. Naxçıvanda da sərt kontinental iqlim şəraiti var. Yəni qışı soyuq, yayı da isti olur. Bunun da üstünə gəl kənd həyatını. Uşaqlığım kənddə keçib. Həyatı təsərrüfatımız olub, orada çalışmışıq. Qoyun-quzu, toyuq, qaz saxlamış, “nobat” deyirdik, növbəli qaydada qoyun-quzu otarmağa da getmişəm, ot biçmişəm, heyətdəki üzüm kollarına, meyvə ağaclarına qulluq etməmişəm.

- Ailədə neçə nəfər idiniz?

- Biz 10 bacı-qardaş olmuşuq, böyük ailə idik. Kənd həyatı çətin bir həyatdır. Amma o dövrdə insanlar nə qədər çətin həyat yaşasalar da, özlerini xoşbəxt sayırdılar. Yeni xoşbəxtlik haqqında təsəvvürlər fərqli idi. Sovet sisteminin çöküşü ilə o təsəvvürlər də dağıldı. Çətin həyat yolum olub. Sonra Şərqi Sibirə, çox soyuq bir yerdə hərbi xidmətdə olmuşam. Qayıdandan sonra Universitetdə təhsil almışam. Tələbəlik illərindən də xalq hərəkatı başlayıb, yeni keşməkeşli bir həyat olub. Gəncliyimiz də gərginlik içində keçib. Torpaqlarımızın uzun müddət işğal altında olması hər bir azərbaycanlı kimi, mənə də sıxıb, əzib. Amma min şükürlər ki, biz nəsil həm Azərbaycanın müstəqil olmasını, həm də torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasını gördük. İndi bizim Azərbaycanda qərb standartlarına uyğun demokratik, hüquqi dövlət qurulacağını da görüb-görməyəcəyimiz də Allahın qisməti olacaq. O da uzun bir prosesdir, xalqın inkişaf səviyyəsinə bağlı olan məsələdir. İnşallah ümid edirik ki, yaxın zamanlarda ölkəmizdə böyük islahatlar olar, proseslər ona doğru gedir. Biz bu istiqamətdə də böyük sıçrayışlarla buna nail ola bilərik. Həm iqtisadi sferada, həm dövlət idarəetməsində islahatlar həyata keçirilir.

- Yubileyiniz həm də Prezident Sərəncamı ilə elan olunan “Konstitusiyaya və Suverenlik İli”nə təsadüf etdi. Bu ilə bağlı gözləntilər kifayət qədərdir. Konstitusiyaya islahatları və digər məsələlərlə bağlı sizdə nə kimi məlumatlar, gözləntilər var?

- Vallah heç nə deyə bilmərəm. Mən gördüm ki, Zəhid Orucun təklifi qıcıqla, hət-

“Artıq pensiya barədə düşünürəm”

Qüdrət Həsənzadə: “Bəzən zamanında əl uzatdığım, dəstək olduğum insanların xəyanəti ilə üzləşmişəm”

“O itkilərin qarşılığında Rusiyanın əldə etdikləri əhəmiyyətli deyil”

ta qəzəblə qarşılandı. Sözüün doğrusu, səbəbini başa düşmədim. Yeni insanlar arzularını, yaxud düşüncələrini söyləyə bilərlər. Məsələn, indi Naxçıvan MR-in Konstitusiyasını dəyişirlər. Düzdür, mən o dəyişikliklərlə mediadan tanış oldum. Əgər həmin informasiyalar doğrudursa, bəzi dəyişikliklər indi Azərbaycanın qüvvədə olan Konstitusiyasının əsas mətninə ziddir. Bilmirəm o təkliflər hüquqi ekspertizadan keçirilibmi? Yeni Konstitusiyanın əsas mətnini dəyişmədən Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasında həmin dəyişiklikləri etmək olmaz. Naxçıvan MR Konstitusiyasında da dəyişikliklərə başlanılıbsa, deməli, ölkənin əsas qanununda da dəyişikliklər nəzərdə tutula bilər. Mən düşünürəm ki, onlar Bakı ilə məsləhətləşmədən özləri birdən-birə Naxçıvan Konstitusiyasını dəyişməyə başlasınlar.

- Yubileyə bağlı, yəqin, çoxsaylı təbriklər oldu. Kimlərdən təbrik aldınız?

- Ədalət müəllim dövlət başçısının təbriklərini çatdırdı, özü də təbrik elədi. Hörmətli sədrimiz Sahibə xanım, YAP-ın icra katibi Tahir müəllim, bəzi vəzifəli şəxslər zəng edərək təbriklərini çatdırdılar. Parlamentdə təmsil olunan partiyaların sədrləri, müavinlər, komitə sədrləri, çoxsaylı sabiq və indiki deputat həmkarlarım, ailə üzvlərimiz, bəzi seçicilərimdən, jurnalist dostlarımızdan xeyli təbriklər aldım. Onların hamısına bir daha minnətdarlığımı çatdıraram.

- Yaşın ağırlığını hiss etmirsiniz ki? Bundan öncə bəzi kövrək notlara toxunmuş-

dunuz, daha deputat və partiya sədri olmaq niyyətində olmadığınızı demişdiniz. “Təqaüd”ə çıxmaq hələ tez deyil?

- Mən müsahibələrimin birində demişdim, uzun illər siyasətdə olmaq, tam demokratik ənənələrin oturmaması, siyasi mədəniyyətin çox da yüksək olmadığı, etibarlı tərəfdaş tapmağın çətin olduğu ölkədə insan həqiqətən yorulur, bəzən üzüldür. Keçid dövrünü yaşayan ölkələrdə korupsiyanın səviyyəsi yüksək olur. Korupsiya təkcə iqtisadiyyatın inkişafına mane olmur, o həm də mənəvi dəyərləri sarsıdır, dağıdır. Bəzən görürsən, həyatda birinin bacısına, yaxud özünə dəstək olduğu, ailəsinə, həyat yoldaşına, uşaqlarına kömək ediyin adamlar, karyera yüksəlişində dəstək olmağını xahiş edənlər sonradan xəyanət ediblər, böhtan atıblar, saxta məlumatlar yayıblar. Gözləmədiyin halda şok yaşayırsan.

- Ona görə partiyadan və parlamentdən getməyə qərar vermişsiniz?

- Mən bunu indi deməmişəm ki. Son qurultayımızda demişdim ki, bu, yəqin mənim sədr seçilməyə razılıq verdiyim axırıncı qurultay olar, növbəti qurultayda yeni sədr seçmək haqqında düşünün. Zaman göstərir. Bəzən insan bir şey düşünür, həyat onu başqa bir yerə aparır. Məsələn, mən uşaqlıqda prokuror olmaq istəyirdim, amma həyat məni siyasətə getirdi.

- Uşaqlıq arzunuzu gerçəkləşdirmək istərdiniz?

- Yox. Daha artıq mənim üçün o mərhələ keçilib. Artıq prokurorluq orqanlarında işlə-

mək dövrü də başa çatıb, orda 60 yaşa qədərdir. (Gülür) Yadımdadır, mən prokurorluq orqanlarında işə götürüləndə rəhmətlik Baş prokuror Murad Babayev Dövlət İmtahan Komissiyasının sədri idi. Məni dinlədi və sonra soruşdu ki, sən prokurorluq orqanlarında işləmək istəyirsənmi? Dedim hələ qərar verməmişəm. Halbuki, uşaqlıq istəyim idi. Amma o vaxt hamımız siyasi proseslərə qoşulmuşduq. Dedi işləmək istəsən, müraciət edərsən. Sonra mənim uşaqlıq istəyim daha üstün gəldi, prokurorluq orqanlarında işə getdim. Murad Babayev əmrimi imzalayanda bölgələrə göndərilən digər beş nəfərdən fərqli olaraq, mənə Respublika Prokurorluğunda qalmaq tövsiyə elədi. Dedim ki, yox, mən Bakıdakı rayonların birinə göndərin, etimadınızı doğrultsam, sonra yüksək vəzifəyə dəvət edərsiniz. Dedi ilk dəfədir görürəm, kiməsə yüksək vəzifə təklif edərsən və imtina edə. Sonra hər iki əlini kreslonun kənarlarına qoydu və dedi ki, arzu edirəm 15 ildən sonra bu stol sənə qismət olsun. (Gülür) Sözsüz ki, qismət olmadı, sözüün doğrusu, heç arzusunda da olmadım. Prokurorluqdan könüllü getdim və siyasətə gəldim. Sonra MSK katibi oldum, millət vəkili oldum. Prokurorluqda qalsaydım, bəlkə də rəhmətliyin dediyi kimi olardı. (Gülür) Beləliklə mən prokurorluqdan aralandım və indi artıq ora qaçımaq, əlbəttə, mənim üçün çox gecdir. Artıq mən pensiya barədə düşünürəm. Düzdür, Allah qismət etsə 5 ilimiz var.

- Övladlarınızdan sizin yolunuzu davam etdirən varmı?

- Yox. Oğlum maliyyəçidir, qızım iqtisadçı. Heç biri siyasətlə məşğul olmaq istəmədi. Düzdür, onlar atalarının çətinliklərini gördüldülər. Amma onlar siyasətlə məşğul olmaq istəyəydilər, mən onlara mane olmadım. Lakin heç biri davam etdirmək istəmədi. Hətta oğlum dövlət işində çalışmaq istəmir, özünü yalnız özəl sektorda görür.

- Yox. Oğlum maliyyəçidir, qızım iqtisadçı. Heç biri siyasətlə məşğul olmaq istəmədi. Düzdür, onlar atalarının çətinliklərini gördüldülər. Amma onlar siyasətlə məşğul olmaq istəyəydilər, mən onlara mane olmadım. Lakin heç biri davam etdirmək istəmədi. Hətta oğlum dövlət işində çalışmaq istəmir, özünü yalnız özəl sektorda görür.

- Qüdrət bəy, müsahibələrinizdə bir neçə dəfə Rusiya və ABŞ arasında razılaşmanın əldə oluna biləcəyi barədə danışmışdınız. Son zamanlar baş verənlər proqnozların doğrulduğunu deməyə əsas yaradır. Bu, belədirmi, yoxsa görünənlər aldadıcı təsir bağışlayır?

- Bu müharibə başlayan dan dərhal sonra təəssüflə bildirmişdim ki, bu savaşın qarşısı ABŞ tərəfindən alınmalıdır, amma alınmadı. Hesab edirəm ki, Rusiya Ukrayna ilə sərhədə qoşun yığmaqla Kiyevə təzyiq edir. Düşünürdüm ki, belə genişmiqyaslı müharibəyə başlamaq üçün hələ uzun vaxt lazımdır. İlk növbədə sən müharibəni dayandırmalısan. Bundan başqa, Tramp əbədi hakimiyyətdə qalmayacaq ki. Uzağı 4 ildən sonra o müqavilənin şərtlərinə də yenidən baxmaq olardı. Görürsən ki, ABŞ-nin dəstəyi sənə üçün həyatı əhəmiyyətli deyil, ancaq o müqaviləni imzalamaqdan imtina edirsən. Ona görə deyirəm ki, dövlət adamına ilk növbədə müdriklik lazımdır, sonra cəsarət gəli-

lidir, amma dost olmaq ölüm-cül qorxuludur. Ukrayna ABŞ-ye güvəndi, halbuki, güvənməməliydi. Ona görə ki, 2014-cü il, 1994-cü ildə imzalanmış Budapeşt Memorandumu Zelenskinin gözü-nün qabağında idi. Çox gənc, təcrübəsiz idi. Əlbəttə, vətənpərvər insandır və çox cəsarətli deyil axı. Dövləti idarə etmək üçün cəsarət çox önəmlidir. Amma cəsarətdən önəmli müdriklik lazımdır. Bax, o, nadir metalların hasilatına dair sazişi imzalamayanda mətbuata açıqlama verdim, dedim Zelenski növbəti dəfə təkcə özü üçün yox, Ukrayna üçün ağır nəticələrə səbəb olacaq səhvə yol verdi. Dedim Zelenski nəinki ABŞ-nin maliyyə nazirini qəbulda gözlətməliydi - maliyyə nazirinə deyiblər Zelenski yatıb, duranda sizi qəbul edəcək - əksinə, dəmir yolu vağzalına getməli, onu qarşılamalıydı. Dəmir yolu vağzalında da o sənədi alıb, imzalamaq lazımdır. Ona görə ki, o sənədin icrasına başlamaq üçün hələ uzun vaxt lazımdır. İlk növbədə sən müharibəni dayandırmalısan. Bundan başqa, Tramp əbədi hakimiyyətdə qalmayacaq ki. Uzağı 4 ildən sonra o müqavilənin şərtlərinə də yenidən baxmaq olardı. Görürsən ki, ABŞ-nin dəstəyi sənə üçün həyatı əhəmiyyətli deyil, ancaq o müqaviləni imzalamaqdan imtina edirsən. Ona görə deyirəm ki, dövlət adamına ilk növbədə müdriklik lazımdır, sonra cəsarət gəli-

- Zelenskinin yerində olsaydınız, nə edərdiniz?

- Zelenski təcili ABŞ ilə müqaviləni imzalamaq lazımdır, müharibəni dayandırılmalı, atəşkəs haqqında saziş imzalamalıdır və ölkənin, iqtisadiyyatın yenidən qurulmasına, gücləndirilməsinə başlamalıdır. O sazişi imzalamamaqla nəyə nail oldu? Həm ölkəsi, həm özü alçaldıldı. Avropa ölkələrinə, öz xalqına böyük bir stress yaşatdı. Ondan sonra Trampın da geri çəkilməsi artıq xeyli dərəcədə çətinləşdi. Əslində bilməliydi ki, Tramp onun üstünə getməyə bəhanə axtarır. Onun Qərb ölkələrinə müraciəti də yanlışdır. O, onları inandırmağa çalışır ki, Rusiya bizdən sonra Sizə də hücum edəcək. Qərbdə də çoxu buna inanmır. O daha çox mənəvi - psixoloji məsələləri önə çəkməli idi. Deməli ki, Sizin gözləriniz önündə güclü bir dövlət özündən kiçik bir xalqı məhv edir. Siz necə evinizdə rahat yatırırsınız? Hardadır Sizin vicdanınız, ali dəyərlərə sadıqlığınız? Bu yanaşma gələcəkdə Sizə nə vəd edir? Qərb insanının vicdanını oyatmaq, ləyaqət hissinə özünü qaytarmaq lazımdır.

□ **Elsad PASASOY,**
“Yeni Müsavat”

Bizimkilər kim olacaq

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Bələ bir "saqqallı" lətifə var: "Ər evdə televizora baxır. Arvad mətbəxdən səslənir ki, cəbhə xəttindən nə deyirlər. Ər deyir, bizimkilər qalib gəlir. Arvad soruşur, bizimkilər kimdir? Ər deyir: Kim qalib gəlsə bizimkilər odur".

Bu lətifənin müəyyən bir xalqa aid, indiki terminlə yazsaq, ksenofob variantı Sovet vaxtı çox məşhur idi. Sovetin vaxtında populyar olan el rəvayətlərindən biri də dövlətin şefi Mixail Qorbaçovun Amerikanın agentı, Mərkəzi Kəşfiyyat Agentliyinin casusu olmasıydı. Guya məhz onların tapşırığı, arzusu ilə Mixail Sergey oğlu o boyda hegemon dövləti böyrü üstündə qoymuşdu. Ancaq heç özünə sual edən yox idi ki, bu necə dövlətdir, bir casus dağıda bilir? Çünki o sualın arxasında duran həqiqətləri əslində hər bir sovet adamı - "homo soveticus" gözəl başa düşürdü. Həmin həqiqətlər isə SSRİ-nin çürük, saxta dəyərlər üzərində qurulması, "gil ayaqlı nəhəng" olmasından başlayır, anti-xalq partnomenklatura, korupsioner zavmaqlar və zavod müdirləri, kolxoz sədrləri ilə tamamlanırdı. Tankı konveyerlə buraxan dövlətin elementar üzqırخان ("ləzva"), diş pastası, pal-paltar buraxmağa qabiliyyəti yox idi. Bunlar cəhənnəm, ət, yağ, şəkər kimi gündəlik ərzaqlar defisit idi, insanlar avara qalıb saatlarla növbədə dayanırdı. Ancaq yazdığım kimi, günahı casusda axtarmaq səmərəli üsuldur. Bunu Corc Oruell "1984" romanında cikinə-bikinəcən təsvir edib - hər bir totalitar diktaturanın öz hakimiyyətini sürdürmək üçün "xarici düşməne" ehtiyacı var.

Qorbaçovun xarici kəşfiyyata cəlb edilməsinin variantları da maraqlı və əyləncəli idi. Məsələn, bir versiya var idi ki, amerikalılar onu hələ Stavropol diyarında Sov.İKP katibi olanda "verbovka" ediblər. 1970-ci ildə. Guya 15 il Qorbaçovun partiyada qabağa gedib ta SSRİ-nin başçısı olmasına çalışılıb. Tam bir "Qurdlar vadisi" ssenariysidi, çəkən olmadı. Bizim kəndçi Nanəzər xalanın versiyası isə uşaq yaddaşımda ilişib qalıb: "Bu lənətə gəlmiş Qorbaçov əslində nemesdir. Atası bizim kəndin altındakı nemes obasında yaşayırdı. Faşistlər müharibədə uduzandan sonra bunu altdan-altından rəhbərliyə getiriblər".

Bütün bu əski söhbətlərin yadıma düşməsinin səbəbi isə Donald Trampdır. Hazırda bir çox dünya mediasında Trampın guya rus-sovet "KGB" casusu olması haqda məqalələr dərc edilir. Hətta 1980-ci illərdə SSRİ-dən Qərbə qaçmış "KGB" zabitlərini tapıb müsahibələr alırlar. Onlar isə and-aman edir ki, Tramp Sovet vaxtı Leninqrada gələndə Putin onun hansısa əyləncəli videosunu çəkib, indi bununla Trampı şantaj edir, Ukrayna əleyhinə danışdırır.

Əgər SSRİ paralelini davam etdirsək, məntiqə Tramp çox tezliklə ABŞ-ı böyrü üstündə qoymalıdır. Ştatlar arasında qırqın çıxacaq, Kaliforniya erməniləri "Miatsum" bağıracaq, nə bilim, Melaniya xanıma bahalı brilyantlar hədiyyə ediləcək və sairə.

Vəziyyət oxşardır mı? Açıqı, "komplo teoriləriylə" aram olmasa da, nə biləsən, deyir, delidən doğru xəbər... Birdən həqiqətdən belədirsə? Üstəlik, son illər ağılımıza gəlməyən min iş başımıza gəlməkdədir. Həmçinin, Trampın və komandasının bəzi qərarları Qorbaçovun "zəhmətsiz gəlirlərlə mübarizə" (bax: USAİD və məmurlara qarşı Maskın savaşı), alkoqolizmin ləğvi, elmi-texniki sürətləndirmə (bax: Tayvandan çipləri istəmək, Marsa uçuş planı və sairə) qərarlarını çox xatırladır.

Təbii ki, orada da böhranı yaradan səbəblər bir şəxslə bağlı deyil, sistemlidir. Yoxsa Tramp bəzi söhbətlərini özü də qəbul eləmir, dünən Zelenskini diktator adlandırır, bu gün "mən belə söz deməmişəm" adıyla danır. Qərb, Avropa Birliyi, NATO sisteminə çoxlu köklü problemlər yığılıb qalıb, bu isə əslində SSRİ dağılından sonra 30 il Qərbin rəqibsiz, arxayın qalmasından doğub. Ancaq "demokratiyada çarə tükənməz", Qərb və ABŞ bu işlərdən də uduşla çıxacaq, mən buna inanıram. Hökumə xanım demişkən, hər şey yaxşı olacaq.

Bu qovğada "bizimkilər" kimdir, biz gərək səbrlə gözləyək. Lətifəni girişdə o səbəblə yazdım.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan sosial şəbəkədəki səhifəsində ölkə vətəndaşlarına müraciət edib. Müraciət "real Ermənistan"la bağlıdır.

Paşinyan yazıb: "Hörmətli vətəndaşlar, mən ötən həftə sosial şəbəkələrdə, mətbuatda və ictimaiyyət arasında hazırda geniş müzakirə olunan "Real Ermənistan" ideologiyası layihəsini dərc etdim. Hesab edirəm ki, layihənin vətəndaşlarla birbaşa müzakirəsi vacibdir. Mən belə bir müzakirədə maraqlı olan vətəndaşları 20-30 nəfərlik qruplar şəklində hökumətə dəvət edirəm ki, layihəni rahat bir mühitdə müzakirə etsinlər. Qruplarınızı yaranın və görüşdə iştirak etmək istəyən vətəndaşların siyahısını əlavə edərək realarmenia@gov.am elektron poçtuna görüş üçün sorğu göndərin. Görüşə fərdi şəkildə də müraciət edə bilərsiniz və biz sizi 25-30 nəfərlik qruplarda görüşə dəvət edəcəyik. Görüşənədək".

Müraciətin "P.S."-i də var. "70 və ya daha çox nəfərdən ibarət qruplar yaradırlarsa, layihəni müzakirə etmək üçün şəxsən sizin əraziyə baş çəkəcəyəm", - baş nazir qeyd edib.

Bütün bunlar hansı anlama gəlir? Paşinyan gerçəkdənmi konstitusiyaya dəyişikliklərini tezləşdirməkdə maraqlıdır? Bu prosesin Bakının məlum tələbi ilə bağlılığı nə dərəcədədir?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Nikol Paşinyanın bu müraciəti əslində çox ağıllı müraciətdir: "Çünki Paşinyan "Real Ermənistan" deməklə xülyalardan uzaq olmaq, özlərinə aid olmayan yerləri Ermənistan ərazisi kimi qəbul etmək, bu xülyalara uyaraq müharibələr etmək, qonşu ölkələrin ərazilərini konstitusiyalarında öz ərazisi kimi göstərmək kimi məsələləri aradan qaldırmaq üçün çağırış edir. Baş nazir bununla real Ermənistanın nə olduğunu başa salmaq istəyir və bu çox cəsarətli addımdır.

Keyli müddətdir sətiraltı ifadələrdən sonra onun xalqa belə bir açıq müraciəti həqiqətdən cəsarətli, müsbət hərəkətdir. Yüz illərdir beynləri zəhərlənmiş toplumu

Paşinyan konstitusiyaya görə yenə çağırış etdi

Bakiya reverans, yoxsa...; ekspertlər onun bu müraciətini cəsarətli hərəkət sayırlar

açıq şəkildə belə bir müzakirəyə dəvət etmək Paşinyanın siyasətçi kimi reputasiyasına təsirləri olacaq. Ancaq belə görünür ki, o, mənfi təsirlərin də olacağını göz önünə alır və bundan çəkinmir. Onun müraciəti məhz ilk növbədə Ermənistan dövlətinə və xalqına fayda verəcək müraciətdir".

Ekspertə görə, baş nazir Ermənistan konstitusiyasında dəyişiklik edilməsinin ölkənin gələcəyi üçün lazım olduğuna xalqı inandırmağın vacibliyini dərk edir, ona görə də bu yolu seçib: "Belə hesab etmək olar ki, erməni baş nazir həqiqətdən də konstitusiyasından preambulasında Azərbaycan, Türkiyəyə qarşı ərazi iddiasının ləğvini istəyir. Bu isə Azərbaycanın istəyinin, tələbinin yerinə yetirilməsidir. Şübhəsiz ki, bunun edilməsi Ermənistan üçün gələcəkdə faydalara gətirəcək, sülh müqaviləsi imzalanacaq və real Ermənistanın qonşu Azərbaycan və Türkiyə ilə əlaqələrinin qurulmasına səbəb olacaq. Bu əlaqələrdən isə Ermənistan qazanacaq. Ümid edirəm ki, bu ilin sonlarına qədər Nikol Paşinyan Ermənistan əhalisinin çoxluğuna reallıqlara inandırmağa çalışacaq. Paşinyanın müraciəti həm də elə Azərbaycanın tələbləri, müraciəti ilə bağlıdır".

Politoloq Oqtay Qasımov isə bildirdi ki, Paşinyanın bu müraciəti hal-hazırda yaranmış şərtlərlə bağlıdır: "O, çox yaxşı bilir ki, ermənilər nə qədər revanşa həvəsləndirilsələr də dünyada şərtlər dəyişməkdədir və Ermənistanın bölgədə mövcudluğunun tək şərti konstitusiyasında Azərbaycana, o cümlədən Türkiyəyə qarşı olan ərazi iddialarının ləğvi, konstitusiyaya dəyişikliyədir. Məhz Paşinyanın davamlı şəkildə real Ermənistan ideologiyasını səsləndirməsi bununla bağlıdır.

Erməni baş nazir çox yaxşı anlayır ki, hazırkı Ermənistan arxasında hansı qüvvənin durub-durmamasından asılı olmayaraq Azərbaycan və Türkiyə kimi qonşularına qarşı ərazi iddialarını davam etdirə bilməz. Belə iddialar Ermənistan üçün olduqca acı sonluqla nəticələnmə bilər. Bu baxımdan Ermənistanda millətçi xəstə təmayülün cəmiyyətin şüurunda yer etdiyini bildiyi üçün Paşinyan cəmiyyətin ayrı-ayrı qrupları ilə birbaşa müzakirələrlə canlı ünsiyyətə girmək və vətəndaşları real vəziyyətlə tanış etmək istəyir. Hesab edir ki, bu cür təmaslarla bir başa danışıqlar onun bu tezislərinin cəmiyyət tərəfindən daha da sürətlə qəbul olunmasına imkan yarada bilər. O, bu imkandan yararlanmağı düşünür. Şübhə

siz ki, proses qısa müddətdə baş verməyəcək, kifayət qədər zaman alacaq".

Politoloq belə hesab edir ki, əslində Paşinyanın bütün planları 2026-cı ilə bağlıdır: "Belə ki, həmin dövrə qədər həm parlament seçkilərinin keçirilməsi, eyni zamanda ardınca da əgər hakimiyyətdə qalacaqsa referendum keçirilməsini planlaya bilər. Referendumun keçirilməsinin tezləşdirilməsi həm Ermənistandakı daxili siyasi vəziyyətlə, eyni zamanda beynəlxalq səviyyədə baş verən geopolitik dəyişikliklərlə bağlı ola bilər. Bütün hallarda Paşinyan məsələnin ciddiliyini anlayır və Azərbaycanın mövqeyini, tələblərini çox yaxşı başa düşür. Çünki Azərbaycan birmənalı şəkildə bəyan edib ki, əgər Ermənistan Konstitusiyasında dəyişiklik həyata keçirilməyəcəksə o zaman Ermənistanla hər hansı sülh müqaviləsi imzalanmayacaq. Ermənistan, nəhayət, yalnız hakimiyyətin deyil, eyni zamanda, cəmiyyətin də mövqeyini ifadə edərək sənədi imzalamalıdır. O baxımdan Azərbaycannın mövqeyi budur ki, müqavilə yalnız Ermənistan hakimiyyəti ilə deyil, Ermənistan cəmiyyəti ilə imzalanmalıdır. Çünki müqavilə dayanıqlı olmalıdır".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Güney Qafqaz Rusiyaya "verilir" - Bakıdan reaksiya...

ABŞ-nin postmüharibə dövründə regionu Moskvaya güzəştə getməsi mümkündürmü? - fərqli proqnozlar

"ABŞ Cənubi Qafqazı Rusiyaya verəcək, amma müəyyən razılaşmalarla. Amerika Moskvanın Güney Qafqazda dominant mövqeyini tanıyacaq. Əvəzində Suriya və Fələstinin problemlərini həll edəcək". "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu sözləri Ermənistanın Sankt-Peterburqdakı sabiq baş konsulu, politoloq Vardan Akopyan deyib.

"Zəngəzur dəhlizinin Türkiyə ilə İran arasında münaqişəyə səbəb ola biləcəyi istisna edilmir. İran və Rusiyanı birləşdirən budur və neo-osmanlılığa müqavimət qüvvəsi Rusiya-İran tandemidir, çünki Osmanlı imperiyası bərpa olunarsa, ona qarşı heç bir yol qalmayacaq. Tramp da bunu başa düşür, amma bu, ona təsir etmir", - Akopyan bildirir. Lakin bu qəbil iddialar nə dərəcədə əsaslıdır, yoxsa bu, sırf erməni arzusudur? Doğrudanmı ABŞ Cənubi Qafqazı Rusiyaya "güzəştə" gedəcək?

Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan bu günlərdə "Əl-Cəzirə ərəb" telekanalına müsahibəsində deyib ki, Avropanın Ukraynadakı siyasəti və hərbi metodları faydasız olub. "Avropa ABŞ- ilə birlikdə Ukraynaya qarşı hərbi plan hazırlamışdı. İndi Amerikanın yoxluğunda məlum olur ki, Avropanın istər siyasəti, istərsə də bütün hərbi üsulları və imkanları bədən-birə faydasız olub", - nazir qeyd edib. Onun sözlərinə görə, Avropa təhlükəsizlik sisteminin əsasları artıq sarsılıb. Bəs bu sarsılma Cənub Qafqaza, Azərbaycana necə təsirə bilər? Nəticə etibarilə Rusiyanın regionda əl-qolunun açılması mümkündürmü? Bəzi analitiklərin fikrincə, Ukrayna cəbhəsindən

başlı açılacaq Rusiya artıq əvvəlki olmayacaq. Onun iqtisadi doktrina ilə regiona qayıdacağı proqnozlaşdırılır. Çünki hərbi doktrina işə yaramır. Əvvəla, Rusiyanın Ukrayna burnu ovulub. İkincisi, sanksiyalar səbəbindən Cənubi Qafqaz ölkələrinə ehtiyacı artıb. Eyni zamanda, Rusiya artıq döyüşmək istəmir. Üstəlik, regionun üç ölkəsi tək deyil. Azərbaycanın müttəfiqləri var, elə Ermənistan da Fransa və ABŞ-nin siyasi-hərbi dəstəyini qazanmaqdadır, Gürcüstanda isə iqtidar Moskva ilə dil tapmağa çalışır deyə burada Kremlin istəkləri müəyyən mənada reallaşmış. O baxımdan, ABŞ Cənubi Qafqazı Rusiyaya yenidən həvalə edərsə, hansı konfigurasiya dəyişikliyi baş verəcək? Ümumiyyətlə, Qərb bölgəni Rusiyaya təhvil verərmə?

Milli Cəbhə Partiyasının sədri, deputat Razi Nurullayev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, regionun təhvil-təslim məsələsi gündəmdə yoxdur və reallaşması da nonsensdir. Deputat qeyd etdi ki, ayrı-ayrı güclü dövlətlər Cənubi Qafqaz ölkələrinə köməklik edir. "Güney Qafqaz ölkələri müstəqilliyində xeyli irəliləyib gediblər, təcrübə qazanıblar, müxtəlif dövlətlərlə ikitərəfli münasibətlər qura biliblər. Bu mənada, onların tamamilə

Rusiyanın peykinə yaxınlaşması gözlənilir. Ona görə burada alqı-satqı məsələsi yoxdur".

R.Nurullayev vurğuladı ki, məsələn, Azərbaycan öz ayaqları üstündə dayanmağa bəzi bir dövlətdir: "Rəsmi Bakı dünyanın müxtəlif ölkələri ilə əməkdaşlıq, strateji tərəfdaşlıq əlaqələri qurur, müdafiəçilərimiz də az deyil. Həmçinin Ermənistanın Rusiyadan asılılığı çox olsa da, artıq İrəvanın da Moskvanın sözü ilə oturma-durması dövrü deyil. Bilirsiniz, ölkələr və xalqlar oynayıblar, o dönmə deyil. Avropanın da Gürcüstandan imtina etməsi gözlənilir. Sadəcə, hazırkı gürcü iqtidarı müasir realığı dəyərləndirməklə Rusiya ilə qarşıdurma getmədi. Bunu da düzgün qərar sayıram".

Deputat istisna etmir ki, region uğrunda rəqabətdə böyük güclərin mövqelərin müəyyən zəifləmələr müşahidə edilsin, amma Cənubi Qafqaz yenidən Rusiyanın orbitinə qayıtmayacaq: "Kreml SSRİ-nin yeni modelini qurmaq istəyə bilər, hərçənd bunu daha çox MDB formatında, yaxud hansısa platformalarla həyata keçirməyə çalışacaq, yeni birmənalı şəkildə postsovet məkanını öz ağışına alması mümkün deyil".

Siyasi ekspert Züriyə Qarayev isə əlavə etdi ki, Avropa Birliyinə qarşı Trampın cəbhə açması Rusiyanın Cənubi Qafqazda əl-qolunu genişləndirməsinə səbəb ola bilər. Onun sözlərinə görə, Moskva kollektiv Qərbdə çoxdan gözəldiyi parçalanmanın dərinləş-

şəcəyinə ümid edir və hazırkı Ağ Ev rəhbərliyinin addımlarından bir qədər həvəslənib: "ABŞ-Rusiya arasında dialoq Moskvada stimulaşdırıb ki, bölgədə dominantlığı ələ alacaq. Ancaq düşünürəm ki, Rusiya Cənubi Qafqazda təhkimliyə nail ola bilsin. Baxmayaraq ki, Kreml bura özünün "arxa bağçası" kimi baxır, amma indi regionda onunla strateji rəqabət aparan ölkələr var. Bu da onun əvvəlki hegemonluğunu həyata keçirməyə çətinlik yaradır".

Z.Qarayeva xatırlatdı ki, qardaş Türkiyə Cənubi Qafqazdadır və Azərbaycanla yanaşı Gürcüstanla çox yaxşı əlaqələri var, Ermənistanla da normalaşma prosesi getməkdədir: "Ankaranın bölgədə hərbi-siyasi təsirləri göz qabağındadır. Rusiya da onun buradakı varlığı ilə hesablaşmaq məcburiyyətində qalıb. Düşünürəm ki, Türkiyə regionu tərk etsin. Necə ki, Suriyadan belə rusları çıxardılar. Digər faktor Fransanın və Avropa Birliyinin, eləcə də ABŞ-nin Ermənistan üzərindən regiona daxil olmasıdır. Bu güc mərkəzləri də Rusiyanın Cənubi Qafqazda güclənməsinə, təsirlərinin artmasına qarşıdırlar. Ona görə də postmüharibə dövründə Rusiyanın region dövlətləri ilə əlaqələri daha çox logistika, nəqliyyat kommunikasiyaları müstəvisində olacaq".

Rusiyalı türkoloq Viktor Nadein-Rayevski isə erməni mediasına müsahibəsində XİN başçısı Sergey Lavrovun məşvərətçi platformanın daha strukturlaşdırılmış quruma

Daha bir ölkə Rusiyanın hədəfində

"İsveç Rusiya ilə potensial qarşıdurma hazırlaşır". Bunu İsveç Hərbi Kəşfiyyat və Təhlükəsizlik Xidmətinin rəhbəri Tomas Nilsson deyib. "Rusiyanın Baltikya bölgədə hərbi fəaliyyəti müvəqqəti azalsa da, Ukrayna ilə müharibə başa çatdıqdan sonra vəziyyət dəyişə bilər.

Əminlik ki, ruslar bölgəmizə qayıdacaqlar", - o, heç bir argument olmadan vurğulayıb. T.Nilsson həmçinin ABŞ Prezidenti Donald Trampın Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə bağlı mövqeyini də tənqid edib.

"Rusiya bizi qurban verəcək" - Mütəhərri

Rusiya Ukrayna ilə bağlı ABŞ ilə razılaşmağa və tətbiq edilən sanksiyaların ləğvinə çalışır. "Yeni Müsavat" bildirir ki, bunu İran parlamenti sədrinin sabiq müavini Əli Mütəhərri deyib.

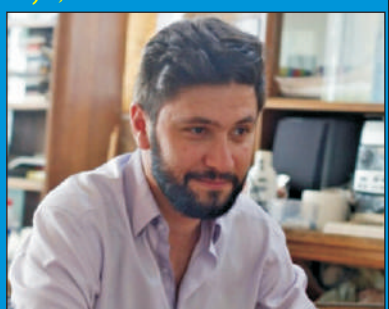

"Rusiyanın

ABŞ-nin tələbi ilə sanksiyalardan və Ukraynadakı müharibədən yan keçmək üçün ona yardımçı olan İranı Suriyada olduğu kimi qurban verməsi mümkündür", - o bildirib. Qeyd edək ki, Əli Mütəhərri bundan əvvəl də İran hakimiyyətinin Rusiyaya inanmasının təhlükəli nəticələri barədə bəyanatlar səsləndirib.

Erməni politoloqdan iddia: "İki bənd deyil, çoxdur..."

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan və Ermənistan arasında davam edən sülh danışıqlarında razılaşdırılmamış 2 məsələnin qaldığı qeyd edilir. "Yeni Müsavat" bildirir ki, bunu həm rəsmi Bakı, həm də İrəvan təsdiqləyir. Hər iki tərəf danışıqlarda müzakirə olunan bəndlərin 17 maddədən ibarət olduğunu və onlardan 15-nin razılaşdırıldığını vurğulayıblar.

Lakin erməni politoloq Benyamin Matevosyan iddia edir ki, sülh müqaviləsinin təkcə 2 deyil, daha bir çox maddələri razılaşdırılmamış qalır. Onun sözlərinə görə, vəziyyətin belə olmasına səbəb bəzi mətləblərin hələ də açıqlanmamasıdır. "Baş verən bütün hadisələrdən belə nəticəyə gəlmək olar ki, tərəflər təkcə sülh müqaviləsinə deyil, görünür, dəhlizlə bağlı bəndin yer aldığı bütün sənədlər paketini müzakirə edirlər".

çevrilməsi istəyinin səbəbləri haqda danışarkən maraqlı fikirlər səsləndirib.

Onun sözlərinə görə, "3+3" məşvərətçi formatı uzun müddətdir fəaliyyət göstərir, lakin diqqəti çəkən odur ki, Türkiyənin regionda təsirini bölüşmək istəyi səmimi deyil. Sitat: "Ona görə də Türkiyə təşəbbüskarlarından biri (əsas təşəbbüs Azərbaycanındır - red.) olsa da, Türkiyə burada iştirak etsə də, regional birqütblü təsir iddiasındadır və buna səbəb son illərdə bir sıra hadisələrlə əlaqədar Türkiyənin regionda təsirinin artmasıdır". Türkoloq hesab edir ki, bu tendensiyanı dərk edən İran və Rusiya Türkiyəni regional maraqların nəzərə alınacağı və birləşdiriləcəyi, gələcək problemlərin qarşısını almaq üçün bütün məsələlərin müzakirə olunma biləcəyi bir platformaya gətirməyə çalışır: "Rusiyanın marağının digər səbəbi isə ikinci Qarabağ müharibəsindən sonra Rusiyanın Cənubi Qaf-

qazda mövqelərinin böyük bir hissəsini itirməsi, Ermənistan və Azərbaycanla münasibətlərinin korlanması, həmçinin Gürcüstanla heç bir əlaqənin olmamasıdır. Buna görə də bu platformada olmaq Rusiyaya özünü regional güc kimi nümayiş etdirmək imkanı verir, - o vurğulayıb. Nadein-Rayevskinin sözlərinə görə, bu platforma Türkiyəni müəyyən nəzarət və əməkdaşlıq mühitində saxlamaq imkanındır: "Bunun nə dərəcədə baş verəcəyi başqa sualdır, ancaq Rusiya və İranın baxışı belədir". Viktor Nadein-Rayevski hesab edir ki, platformanın təşkilatı çevrilməsi məsələsi böyük ehtimalla razılaşdırılıb, lakin ola bilsin ki, hələlik yekun rəsmi təsdiq yoxdur. Təhlilçinin fikrincə, Trampın prezidentliyi dövründə çoxqütblü dünya bərqərar olarsa, belə bir təşkilat Cənubi Qafqazda mühüm və təsirli qüvvəyə çevrilir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

27 fevralda Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirildi. Spiker Sahibə Qafarova giriş çıxışında fevralın 18-dən 20-dək Bakıda Asiya Parlament Assambleyasının 15-ci plenar sessiyası və digər tədbirlərin keçirildiyini bildirdi.

Qeyd etdi ki, Asiya Parlament Assambleyası hazırda Milli Məclisin sədrlik etdiyi 5 beynəlxalq parlament təşkilatından biridir. "Digər təşkilatlar isə Türk Dövlətlərinin Parlament Assambleyası, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Parlament Assambleyası, Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsi və Qara dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Parlament Assambleyasıdır. Parlament diplomatiyası üçün mühüm platforma olan Asiya Parlament Assambleyasının sessiyasında xarici ölkələrin və beynəlxalq təşkilatların 35 nümayəndə heyəti, ümumən 280 nəfərdən çox nümayəndə iştirak edirdi. "Asiyada çoxtərəfli əməkdaşlığın gücləndirilməsində parlament diplomatiyasının rolu" mövzusu ətrafında müzakirələr aparıldı. Müzakirələrdə Asiya Parlament Assambleyasının üzvü olan ölkələrin parlament sədrləri, sədr müavinləri, üzvləri və Parlament Assambleyasının Baş katibi Məhəmməd Reza Majidi çıxış etdilər. Onlar regional problemlərin həllində və regional inteqrasiyanın sürətlənməsində Asiya Parlament Assambleyasının mühüm rolu barədə danışdılar. Asiya Parlament Assambleyasının sədri kimi mən öz çıxışmda ötən dövr ərzində təşkilatın institusional inkişafı istiqamətində Milli Məclis tərəfindən irəli sürülmüş təşəbbüslər haqda danışdım. Sevindirici haldır ki, məhz bizim sədrliyimiz dövründə görülmüş işlər nəticəsində Asiya Parlament Assambleyasının mövcud strukturlarının fəaliyyəti daha da gücləndirilmiş və qeyd edirəm ki, bu ərəfədə Oman Sultanlığının Şura Məclisi təşkilatı yeni üzv, Belarus Respublikası Milli Assambleyasının Respublika Şurası isə müşahidəçi kimi qəbul olunmuşdur. Və öz çıxışmda mən Milli Məclisin sədri kimi, dünyanın qarşılaşdığı problemlərə və onların aradan qaldırılması yollarına Azərbaycanın baxışları barədə fikirlərimi bölüşdüm".

Spiker dedi ki, Milli Məclisin ev sahibliyi və sədrliyi ilə keçirilən Asiya Parlament Assambleyasının 15-ci plenar sessiyası həm forma, həm də məzmun baxımından yüksək səviyyəli bir tədbir olaraq qarşıya qoyulan bütün hədəflərə nail oldu: "Bununla əlaqədar mən tədbirin təşkilində əməyi olan Milli Məclisin hörmətli sədr müavinlərinə, hörmətli deputatlarına, Milli Məclis Aparatının və İşlər İdarəsinin əməkdaşlarına bir daha dərin minnətdarlığımı bildirirəm".

Cari məsələlərə ayrılan vaxtda çıxış edən deputat Sahib Aliyev Avropa İttifaqı-Ermənistan Parlament Tərəfdaşlığı Komitəsinin 25 fevral 2025-ci il tarixli bəyanatını qətiyyətlə pislədiyini bildirdi.

Parlamentdən Konstitusiyaya

Məhkəməsinin hakimlərinə "yaşıl işıq"

Milli Məclisdə tikintilər, icbari tibbi sığorta və digər məsələlər gündəmə gətirildi

Əminliklə vurğuladı ki, Avropa parlamentindəkilərin də, ABŞ-də hay diasporuna muzdlu xidmət edən konqresmenlərin də, Rusiya Dumasının üzvü Konstantin Zatulini kimi ünsürlərin də son günlər ölkəmiz əleyhinə səsləndirdikləri bəyanatlar və etdikləri çağırışlar heç gizlətmək istəmədikləri kimi həm də hərbi cinayətdə və terrora suçlandırılan bir qrup "miasm-çu"nun Bakıda məhkəmə qarşısına çıxarılmaqlarıyla bağlıdır: "Məhkəmədə verdikləri ifadələrdə onlardan biri Qarabağda edilən vəhşiliklərin, Azərbaycan torpaqlarının işğalının arxasında SSRİ DTK-nın, digəri Ermənistanın durduğunu deyir. SSRİ DTK-dan sonra haradan tapşırıq alındığı, qərbdəki belli çevrələrlə, əmmaməliylərlə məkrli əlaqələrlə də bağlı hələ çox mətləblər açıqlanacaq. Gedən məhkəmə prosesini gözədən salmağa çalışanlar təbii ki, bunu istəmirlər. Burada onu da deməliyik ki, bəli, terror və hərbi cinayət törətməkdə ittiham olunanların məhkəmə qarşısına çıxarılmaqları indiki halda məhz gücün hüququnun xidmətidir. Amma beynəlxalq praktikada çox az rast gəlinən haldır ki, burada gücün hüququ hüququn gücünün təmini üçün istifadə edilir. O da həqiqətdir ki, dünyadakı bütün ədalətsizliklərin arxasında güc və güclü durur. Azərbaycansa məhz güc tətbiqi ilə ədaləti bərpa edib".

Deputat Razi Nurullayev tikintilərlə bağlı məsələlərə diqqət çəkdi. Bildirdi ki, ölkəmizdə, xüsusən də Bakı şəhərində ciddi sökülüntülər aparılır və ya aparılacaq: "Hər bir sökülüntüdən sonra onlarla narazı vətəndaş əmələ gəlir və bu narazılığın bir neçə səbəbləri var. Bəzilərinin yaşayış sahəsi kiçik olduğu üçün verilən kompensasiya ilə ev ala bilmir deyərək narazılıq edir,

bir qrup həmin ərəzidə bazar qiymətləri ilə kompensasiya tələb edir, digər qrup isə iki-üç dəfə şişirdilmiş qiymətlərlə pul tələbi qoyur. Nəticə isə üç tərəfə - dövlət orqanlarına, vətəndaşlara və sahibkarlara - problem yaradır. Yüzlərlə narazılıq edən vətəndaşlar, sahibkarlar və qapısı döyülən dövlət orqanları var. Onların parlamentdən də gözləntiləri var".

R.Nurullayev köçürmələrin yaratdığı ən böyük problemdən bəhs etdi: "Köçürülən insanlar aldıkları kompensasiya ilə şəhər kənarlarında bir və ya ailə üzvlərinin tələbatına görə bir neçə yerdə torpaq alıb ev tikir. Bu evlər də, əsasən zəbt edilmiş, sənədsiz və infrastruktur olmayan ərəzilərdə həyata keçirilir. Hansı mənzərə ilə üzleşirik? Bakıda sökülüntü aparıb onu abadlaşdırır, gözəlləşdirir, rahat infrastruktur yaradır, 5-10 kim kənardakı isə ciddi problemlər yaradır və sanki minadılar basdırılır. Qaz, su, işıq, yol, yağış-qar yağanda su altında qalmış evlər və dövlətdən kömək tələb edən vətəndaşlar".

Deputat qeyd etdi ki, məsələnin həll yolu var: "Təklif edirəm ki, qanunvericilik səviyyəsində problemin həllinə töhvə verək. Sökülüntü aparılan ərəzilərdə heç bir kənar hüquqi müdaxilə və ya izahə yol açmayan birmənalı dəyişikliklərə gedək. İstər dövlət söksün, istər sahibkar, fərq etmədən sökülüntü aparılan ərəzilərdə vətəndaşlara yalnız ev və kommersiya obyektini təklif edilsin. Əgər sökülüntü infrastruktur, park və digər dövlət məqsədli üçün tikilirsə, elə həmin ərəzidə vətəndaşlara ya ev tikilib təqdim olunsun, ya da onlara hazır evlər alınıb verilsin. Doğurdan da təqdim olunan kompensasiya ilə sökülüntü aparılan ərəzilərdə və yaxın yerlərdə o qiymətlərə ev almaq mümkün olmur.

həmin bir, yaxud iki nəfərə görə bütövlükdə sistemdən, bu yanaşmadan imtina etmək doğru olmaz. O halda da yəqin ki, həmkarları ona tövsiyə edərlər ki, artıq sizin istefa verməyinizə zərurət var".

Q.Həsənquliyev daha sonra bunları bildirdi: "Mən bunu ona görə söyləyirəm ki, bu, hakimlərin müstəqilliyinə töhvə vermiş olar. Azərbaycanda birinci instansiya məhkəməsinin hakimləri və Apellyasiya Məhkəməsi hakimləri üçün 66 yaş kateqoriyası nəzərdə tutulub, Ali Məhkəmə üçün 68, Konstitusiyaya Məhkəməsi üçün 75 yaş.

tifadə etmək məqsədilə yönləndirildiyi tibbi ərəzi bölməsindən kənar yerləşən dövlət tibb müəssisəsinə müraciət etdikdə müştərək maliyyələşmə məbləği ödəməlidir.

"Təhsil haqqında" və "Peşə təhsili haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarıldı. Qanun layihəsini Elm və təhsil komitəsinin sədri Anar İsgəndərov təqdim edərək layihənin müterəqqi əhəmiyyətindən danışdı. Vitse-spiker Musa Qasımlı da öz növbəsində qanun layihəsi barədə fikirlərini bölüşdü.

Deputat Elçin Mirzəbəyli bildirdi ki, "Təhsil haqqında" və "Peşə təhsili haqqında" qanunlara dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi motivasiya xarakteri daşıdığı üçün müterəqqi olduğunu düşünür

Əgər biz onları ömürlük təyin etmiriksə, heç olmasa onların hamısı üçün eyni yaş müəyyən olunmalıdır. Tutaq ki, 75 yaş. Bundan başqa biz məhkəmə hakimiyyətinin gücləndirilməsi, hakimlərin müstəqilliyinin təmin edilməsi istiqamətində son illər qanunvericilikdə müəyyən dəyişikliklər edirik, o cümlədən elə Məhkəmə-Hüquq Şurasının formalaşdırılması istiqamətində də ciddi addımlar atdıq, dəyişikliklər həyata keçirdik. Amma düşünürəm ki, hakimlərin vəzifədən kənarlaşdırılması ilə bağlı məsələyə yenidən baxmalıyıq. Hakimləri intizam məsuliyyətinə cəlb etmək vəzifəsindən kənarlaşdırmaq olmaz. Hakimiyyətin bütün qanadlarına münasibət eyni olmalıdır". Deputatın sözlərinə görə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanları ilə bu istiqamətdə işimizi davam etdirmək, Azərbaycanda hakimlər ömürlük təyin olunmasına, yaxud heç olmasa bütün hakimlər üçün bu yaş həddinin eyni müəyyən olunmasına çalışmaq lazımdır.

"Tibbi sığorta haqqında" Qanuna təklif edilən dəyişikliklər də müzakirəyə çıxarıla-raq qəbul edildi. Dəyişikliklərə əsasən, müştərək maliyyələşmə məbləği tətbiq edilmədən müraciət prosesi sadələşdiriləcək. "Tibbi sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin icbari tibbi sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalanan tərəfindən ödənilən müştərək maliyyələşmə məbləği nəzərdə tutulub. Müvafiq maddələrə əsasən, sığortalanan ilkin tibbi-sanitariya yardımına müraciət etmədən birbaşa ambulator-poliklinik, laborator, funksional-diaqnostik tibbi xidmətlərdən istifadə etdikdə və ya icbari tibbi sığorta çərçivəsində tibbi xidmətlərdən is-

və dəstəkləyir: "Eyni zamanda, qənaətimə görə, qanunvericilik bazasına motivasiya xarakterli, indiki halda isə peşə təhsilinin konkret regionda cazibədarlığının artırılmasına xidmət edən əlavə və dəyişikliklər, nə qədər prioritet olsa da, təkcə işğaldan azad ediyimiz ərəzilərimizi əhatə etməməli və daha geniş spektrdə, xüsusilə də əmək bazarı nəzərə alınmaqla, qeyri-enerji sektorunun inkişafına, yeni iş yerlərinin açılmasına xidmət etməlidir. Bu sıraya, qanunvericilik səviyyəsində olmasa da, digər hüquqi-normativ aktlar çərçivəsində peşə təhsili alan gənclərin, xüsusilə də fermer təsərrüfatları yaratmaları üçün kiçik biznes layihələrinin maliyyələşdirilməsinə, onlara təşkilati və hüquqi yardım göstərilməsi istiqamətində təşəbbüslər də daxil edilməlidir".

E.Mirzəbəyli seçildiyi Ağsu rayonu ilə bağlı bir mühüm məqama diqqət çəkdi: "Ağsu rayonu onu əhatə edən inzibati ərəzi subyektləri arasında yeganə rayondur ki, burada peşə təhsili verən təhsil müəssisəsi yoxdur. Məsələyə Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu kontekstində yanaşmaq lazım gəlir. Çünki xəritə və ərazinin ümumi relyefi əhalinin gediş-gəlişi baxımından, nəzəri deyil, sahə üzrə yanaşmaların zəruri olduğunu ortaya çıxarır. Məsələn, Ağsudan Kürdəmirə getmək daha rahatdır, neinki dolayları aşaraq, Şamaxıya və ya Qobustana. Ağsu rayonunun 81 min əhalisi var. Bəzi qonşu rayonlarla müqayisədə Ağsunun əhalisinin sayı heç də az deyil. Rayonda mövcud olan sənaye müəssisələri də qonşu rayonlarla müqayisədə kifayət qədərdir".

Spiker Sahibə Qafarova Milli Məclisin növbəti iclasının martın 7-də keçiriləcəyini bildirdi.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ-nin Bakıdakı sonuncu səfiri Mark Libbinin öz postunu vaxtından əvvəl tərk edib ölkəsinə qayıtmasından (17 yanvar) bir ay yarım ötür. Hazırda onu müvəqqəti işlər vəkili Hüqo Qevara əvəzləyir. Rəsmi məlumata görə, Libbi səhhətindəki ciddi problemlə əlaqədar ölkəmizdən gedib. “Yeni Müsavat” qeyd edir ki, səfir vəzifəsində o, bir ildən bir az artıq işləyib (dekabr 2023 - yanvar 2025).

Bu da faktıdır ki, Mark Libbi uzun fasilədən sonra Azərbaycanla fəvqəladə və səlahiyyətli səfir təyin olunmuşdu. Səbəb də Bayden administrasiyası dövründə iki ölkə münasibətlərində yaşanmış soyuqluq və erməni lobbisinin yaratdığı əngəllər idi. Ancaq sələflərindən fərqli olaraq, öz postunda çox az qalsa da, Libbi ölkəmizdəki ilk Amerika baş diplomatı kimi Şuşaya getməyə (may 2024) macal tapmışdı. Bəs Mark Libbinin xələfinin gəlişi onun özünün səfir təyinatı kimi uzun sürməyəcək ki? Amerika erməni diasporu nə dərəcədə təyinatla əngəllər yarada bilər?

Siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında Trampın Azərbaycana münasibətinin tam fərqli olduğunu söylədi: “Bayden hakimiyyətdə olduğu 4 il ərzində Azərbaycanla Birləşmiş Ştatlarda arasındakı münasibətlər gərgin idi. Azərbaycana səfir təyinatının da xeyli gecikdirilməsi buradan qaynaqlanırdı. Trampın birinci prezidentliyi dövründə baş vermiş 44 günlük savaşa Amerika administrasiyası Azərbaycanın haqq işinə müdaxilə etmədi. Lakin Bayden hökuməti dörd il ərzində 30 il torpaqlarımızı işğal altında saxlamış ermənilərin yaxın dəstəkçisi kimi

davrandı, Azərbaycanı Ermənistanla ədalətsiz sülh müqaviləsi bağlamağa məcbur etmək uğrunda çarpışdı. Bu qoca, ağılı itirmiş adam başa düşmək istəmədi ki, Azərbaycan bu müharibədə qalib olmağa və bu qələbə ilə o, yalnız öz halal torpaqlarını işğaldan azad edib. Belə olan halda Ermənistanın konstitusiyasında və digər hüquqi aktlarında Azərbaycan torpaqlarına təhdid varsa, Azərbaycan bu ölkə ilə hansı əsaslarla sülh müqaviləsi bağlaya bilərdi?”.

F.Yusifov vurğuladı ki, belə bir yanaşma Bayden və onun komandasının siyasi sərsəmliyindən qaynaqlanırdı: “Azərbaycan hökuməti təbii ki, belə baxışa qətiyyətli münasibətini ortaya qoydu və Bayden komandasına “yox” dedi. Trampın Azərbaycana münasibəti isə fərqlidir. Hesab edirik ki, yaxın günlərdə o, Azərbaycana yeni səfir təyin edəcək və bir qədər sonra iki ölkə arasında münasibətlərdə qarşılıqlı anlaşmanın və yaxınlaşmanın necə baş verəcəyinin şahidi olacağıq. Tramp ağıllı siyasətçi və iqtisadçıdır. O, Cənubi Qafqazda kimin kim olduğunu çox yaxşı dəyərləndirməyi bacarır. Odur ki, münasibətlərin əvvəlki axarına düşməsi qaçılmazdır”.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva isə hesab edir ki, 6 aydan

ABŞ yeni səfiri Bakıya bu tarixdə göndərəcək - Yeri 2 aydır boşdur...

Libbinin erkən gedişindən sonra Trampdan gözləntilər var: “Ən gecici altı ay ərzində...”

gec olmayaraq, yeni ABŞ səfiri Bakıda görünəcək: “Düşünürəm ki, Tramp administrasiyası vaxtda Azərbaycana yeni səfir göndərəcək. Yeni səfir təyinatı prosesini Birləşmiş Ştatlarda bir

az vaxt alan prosesdir. Ən azı yeni səfirin seçimi, onun uyğun olub-olmaması barədə müzakirələr, səsvermə prosesi azı bir neçə müddət vaxt alır. Hesab edirəm ki, ən gecici altı ay ərzində Tramp ad-

ministrasiyası Bakıya yeni səfir təyin edəcək. Bu məsələdə erməni lobbisinin təsir imkanlarına ABŞ-ın yeni prezidenti imkan verməyəcək. Fikrimcə, Azərbaycan dövləti ilə əməkdaşlıq ABŞ-ni Cənu-

bi Qafqaz siyasətinin əsas prioritetlərindəndir. Vaşinqtondakı yeni siyasi elita Bakı ilə məqalə layihələr işləmək əzmindədir. Eyni zamanda, təhlükəsizlik sahəsində də əməkdaşlığımız yeni mərhələyə qədəm qoymalıdır. Bu, zamanın tələbidir”. S.Əliyevanın sözlərinə görə, bütün bu işlər səfir olmadan çox ləng keçəcək. Bəs Trampın fərqli olaraq, Tramp Azərbaycanla əməkdaşlığa xüsusi önəm verəcək. Çünki Birləşmiş Ştatlarda yeni rəhbərliyi bütün dividentləri iqtisadi müstəvidə gözədən keçirir. Bu baxımdan, erməni lobbisi Azərbaycana hər hansı təsir göstərə bilməyəcək. ABŞ Orta Asiya ilə bağlı yeni siyasətini də məhz Azərbaycan üzərindən qurmağı düşünür”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Ağ Evdə kritik görüş - Trampın Zelenskinin verdiyi qərar...

Ukrayna müharibəsinin motivi 4-cü ilində tam dəyişir; o tarixi sənəd Kiyevə hansı zəmanətləri qazandırır?

“İqtisadi əməkdaşlığa dair Amerika-Ukrayna sazişi tam hazırdır, artıq bu məsələ ilə bağlı danışıqlar olmayacaq”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu fevralın 28-də ABŞ-nin maliyyə naziri Skott Bessent deyib. Onun sözlərinə görə, fevralın 28-də bu sazişi Vaşinqtonda iki ölkənin prezidentləri Donald Tramp və Vladimir Zelenski imzalayacaq:

“Bu, strateji əhəmiyyətli faydalı qazıntılar, neft və qaz, eləcə də infrastruktur aktivləri üzrə sövdələşmədir. Və bu, həqiqətən, hər iki tərəf üçün qazanclı variantdır. Bu, Amerika xalqına göstərir ki, burada onlar üçün bir fayda var. Biz onun pulunu boş yerə xərcləməmişik”. Fevralın 28-də ABŞ prezidenti Donald Tramp və Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski arasında Vaşinqtonda görüş olub. Ağ Evdəki görüş və qərar Ukraynada müharibənin və sülh danışıqlarının əhəmiyyəti necə təsir edə bilər?

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov Ukraynanın bu müharibədən heç bir qazancla çıxmayacağını düşünür: “Təbii ki, ABŞ müharibəyə xərclədiyi 350 milyard dollar vəsaitini Ukraynaya bağışlamaq niyyətində deyil. Ze-

lenski Ukraynanın təhlükəsizliyinə təminatın verilməsi məsələsini ABŞ-nin üzərinə qoymaq istəyir. Amma Tramp Ukraynanın təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələni üzərinə götürmür və ABŞ-nin Ukraynadan uzaqda olduğunu bəyan edərək, bu məsələni Avropanın etməli olduğunu bildirir. Hətta Ukraynanın NATO-ya üzv qəbul olunması məsələsinin də müzakirə mövzusu olmadığını açıqlayıb”.

Deputatın sözlərinə görə, müharibə dayanarsa, ABŞ qazanca, Rusiya yeni ərazilərə, Avropa isə borclara sahib

çıxır: “Ukrayna heç nəyə nail olmur. Əksinə, torpaqlarını, insanlarını itirən Ukrayna olur və uzun müddətdə də xarici borcları altında əziyyətini çəkəcək. Zelenski ABŞ-də Trampın bütün tələblərini icra edəcək. Çünki ABŞ-siz Ukrayna müharibəni davam etdirə bilməz. Zelenski silahların göndərilməsini xahiş edə bilər və ABŞ də bunu davam etdirəcək. Amma bununla yanaşı müharibənin dayandırılması başlıca məqsəd olaraq qalacaq”.

Ağ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər

Hüseynov istənilən halda prosesləri Ukraynanın xeyrinə görmür: “ABŞ və Rusiya arasındakı əlaqələr, həm strateji, həm də iqtisadi baxımdan dünya siyasətinin təməli istiqamətlərini müəyyənləşdirən faktorlardır. Hər iki güc dünyada öz maraqlarını qorumaq və genişləndirmək üçün hər hansı bir kompromisə getməyə hazırdır. ABŞ və Rusiya arasında davam edən qarşıdurmalar yalnız hərbi güc balansını deyil, eyni zamanda, dünya iqtisadiyyatını da formalaşdırır. ABŞ-nin dünya gücü statusu onun iqtisadi və maliyyə

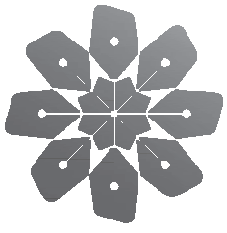
sisteminəki dominant rolu ilə güclənir. Məhz bu güc, ABŞ-ni dünya siyasətində irəliləyən və digər dövlətlərə təsir göstərən supergücə çevirir. ABŞ xüsusilə dünya iqtisadiyyatında və maliyyə bank sistemindəki rolu ilə lider mövqeyə malikdir”.

Siyasi təhlilçiyə görə, ABŞ-nin hegemonluğu yalnız hərbi güc və siyasi iradə ilə deyil, həm də iqtisadi, maliyyə sektoru ilə təmin olunur: “Rusiya gəldikdə, Şərqi Avropa və xüsusən Ukrayna strateji əhəmiyyət daşıyır, çünki bu ərazilər Rusiyanın təhlükəsizlik və siyasi maraqlarının mərkəzindədir. ABŞ dünya nizamında hegemon rolunu gücləndirmək üçün bütün dünyada öz təsir dairəsini genişləndirməyə çalışır. ABŞ və Rusiya arasındakı bu geopolitik mübarizə, Ukraynanın gələcək əhəmiyyətini müəyyən etməkdə mühüm rol oynayır. Donald Trampın təklif etdiyi şərtlər, hər zaman olduğu kimi, ticarətçi məntiqinə əsaslanır. Tramp hər hansı bir müzakirədə maksimum tələblər irəli sürür, lakin məqsəd yalnız bu tələblərin bir hissəsini qəbul etməkdir. Bu, onun “artıq çox şey istəyərək, lazım olanla razılaşmağa” meyl etdiyini göstərir. Trampın ticarətçi yanaşması onun biznes təcrübəsindən irəliləyir. O, hər zaman bu qiyməti müzakirələrdə aşağı salaraq razılaşmanı öz xeyrinə formalaşdırır. Belə yanaşma, həm iqtisadi, həm də siyasi sahədə ABŞ-ın üstünlüyünü təmin etməyə yö-

nəlib. Zelenskinin qarşısında duran çətinlik, onun ölkəsinin təhlükəsizliyini təmin etməklə yanaşı, ABŞ-nin bu cür təkliflərinə qarşı necə duracağı barəcədir. Trampın təklif etdiyi mineral ehtiyatlar və digər iqtisadi müqavilələr, bəlkə də, Ukrayna üçün müəyyən iqtisadi fayda gətirə bilər. Lakin Ukraynanın müstəqilliyini və təhlükəsizliyini qorumaq məqsədilə bu cür müqavilələrin təsdiqlənməsi çox ciddi diplomatik və strateji yanaşma tələb edir. ABŞ-nin təklif etdiyi zəmanətlərin olmaması Ukrayna üçün əlavə risklər yarada bilər”.

A.Hüseynovun fikrincə, Trampın təklif etdiyi təbii resurslar üzrə anlaşma yalnız iqtisadi təsir üçün deyil, həm də geopolitik təsirin artırmaq məqsədini güdür: “ABŞ Ukraynanı öz təsir dairəsinə daxil edərək, Rusiyanın qarşısında üstünlük qazanmağa çalışır. Zelenski bu kontekstdə çox ciddi bir dilemma ilə üzləşir. Bir tərəfdən, ABŞ-nin zəmanətləri olmadan mineral ehtiyatlar üzrə bir razılaşmaya getmək təhlükəli ola bilər, çünki bu, Ukraynanın müstəqilliyini və təhlükəsizliyini riskə atacaq. Zelenski eyni zamanda, Avropa İttifaqı və NATO ilə əlaqələrinin gücləndirilməsi üçün də hər hansı bir strateji mövqeyə tutmağa çalışır. Lakin Ukraynanın qarşısında duran ən böyük təhlükə Rusiyanın hərbi müdaxiləsidir və Zelenski bu vəziyyətdə ölkəsinin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün hər cür vasitəyə müraciət etməlidir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Azərbaycanda aqrar istehsalçılara dövlət tərəfindən daha bir güzəştin müddəti uzadılıb. Belə ki, "Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının subsidiyalaşdırılması Qaydası"nda Prezident İlham Əliyevin imzaladığı Fərmanla edilən dəyişikliyə əsasən fermerlərin bitkiçilik sahəsi üzrə subsidiya almaq üçün torpaqdan istifadə hüququnu təsdiq edən sənəd kimi torpaq sahəsi üzərində mülkiyyət, icarə və ya istifadə hüquqlarına dair daşınmaz əmlakın dövlət reyestrindən çıxarışı "Subsidiya" informasiya sistemində (SIS) daxil etmələrinə dair tələbin tətbiq müddəti uzadılıb.

İndiyədək bu müddət olaraq 2025-ci il yanvarın 1-i müəyyən edilmişdi. Qayda-ya olunan dəyişikliyə əsasən müddət 2027-ci ilin 1 yanvarına qədər uzadılıb.

Qeyd edək ki, müddətin uzadılması minlərlə fermerin dövlət subsidiyalarından bəhrələnməyə davam etməsinə təmin edəcək. Çünki regionlarda torpaq üzərində mülkiyyət hüququnun dövlət reyestrində qeydə alınması prosesi obyektiv və subyektiv səbəblərdən ləng gedir. Burada obyektiv səbəblərdən biri torpaq islahatı nəticəsində əldə edilən pay torpaqlarının rəsmiləşmədən satılıb-alınmasıdır: bir neçə dəfə əl dəyişən torpaqların əsas mülkiyyətçisini tapıb, rəsmiləşdirmə aparmaq uzun müddət tələb edir. Bu, həm son mülkiyyətçinin torpağı öz adına rəsmiləşdirməsinə çətinləşdirir, həm də

icarəyə verilən torpaqla bağlı rəsmi icarə müqaviləsinin bağlanması. Kənd təsərrüfatı torpaqlarının mülkiyyət hüququnun qeydiyyatını çətinləşdirən subyektiv səbəb dövlət qurumlarında torpaqlara dair sənədlərin dağınıqlığı, vaxtında vahid koordinasiyanın təmin olunmamasıdır.

Azərbaycanda dövlət tərəfindən kənd təsərrüfatı istehsalçılarna əkin və məhsul subsidiyası verilir. Aqrar Subsidiya Şurasının qərarına əsasən 2025-ci ildən aqrar subsidiya sahəsində bir sıra yeniliklər edilib. Belə ki, ölkə Prezidentinin Sərəncamı ilə 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsinin, habelə 2024-cü ilin noyabrında Bakı şəhərində keçirilən BMT-nin İqlim dəyişiklikləri üzrə 29-cu Tərəflər konfransının (COP29) çağırışları nəzərə alınaraq

İqtisadiyyat

ÜSAVAT
N 39 (8649) 1 mart 2025

Aqrar istehsalçılara daha 2 illik güzəşt - kimlər bəhrələnəcək?

Azərbaycanda dincə qoyulmuş torpağa görə də subsidiya veriləcək

İqlim dəyişikliklərindən təsirlənən kənd təsərrüfatı sektorunda 2025-ci ildən etibarən sudan səmərəli istifadənin və ətraf mühitin qorunmasının dəstəklənməsi məqsədilə müasir suvarma sistemləri tətbiq edilən əkin sahələrinə görə 60 manat məbləğində əlavə əkin subsidiyası, 2024-cü il sentyabrın 1-dən 2025-ci il mayın 31-dək salınan 1 hektara minimum 1500 tingin əkilədiyi tarlaqoruyucu zolaq bitkilərinin hər hektarına görə 1000 manat məbləğində əkin subsidiyası veriləcək.

Azad olunan bölgələrdə müasir suvarma sistemi ilə təmin olunmuş dənli bitkilərin, o cümlədən buğdanın hər hektarına 400 manat, təmin olunmayanlara 140 manat, digər ərazilərdə isə müəvafiq olaraq 290 və 230 manat əkin subsidiyası, əldə edilən hər ton buğdaya görə 100 manat, qarğıdalı və günəbaxana görə isə 50 manat məhsul subsidiyası veriləcək.

Təkrar əkinlərə görə əkin subsidiyası 2025-ci il

dən etibarən yalnız suvarılan ərazilərdə aparılan əkinlərə şamil ediləcək. Bundan əlavə, 2024-2025-ci il təsərrüfat ilində dəstəklənən bitkilər siyahısına nar, zeytun, fındıq, şabalıd, portağal, limon, kinkan, naringi, şaftalı (nektarin), ərik, kivi, üzüm, çay, moruq bitkiləri ilə yanaşı, yeni bitkilər (qoz, alma, armud, giləs, püstə, xurma (xirnik), badam, qarağat, böyütkən, qaragilə (mavigilə) də əlavə edilib.

Pambıq, şəkər çuğunduru, soya və tütün bitkiləri üzrə 2025-ci ildə yalnız məhsul subsidiyası veriləcək. Belə ki, bu ildə soya üzrə əkin subsidiyası da ləğv edilərək məhsul subsidiyasına keçilir, qarğıdalı və günəbaxan üzrə isə həm əkin, həm də məhsul subsidiyası veriləcək. 2025-ci ildən pambıq, şəkər çuğunduru, tütün və soya üzrə məhsul subsidiyaları müasir suvarma sistemlərinin tətbiqi baxımından fərqləndirilib.

2025-ci il üzrə toxum əm-
salları və toxum subsidiyası

nın məbləği, toxum və tinglər üzrə kvota, toxum subsidiyasının hesablanması üçün istifadə ediləcək əkin ehtiyacları (istifadəsində olan torpaq sahələrinin hər hektarına görə fermerlərə satılan 1-ci və 2-ci reproduksiya toxum və tinglərin miqdarının yuxarı həddi) barədə də qərar qəbul edilib. 2025-ci ildən alma, armud, giləs, nar, fındıq, üzüm, çay, badam, püstə, şaftalı, nektarin, ərik, xurma (xirnik), zeytun tingləri ilə yanaşı, limon, kinkan, naringi, portağal, qoz və şabalıd tinglərinin istehsalı və satışına görə də toxum subsidiyası veriləcək.

Ötən ilin dekabrında "Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının subsidiyalaşdırılması Qaydasına edilən dəyişikliyə əsasən Azərbaycanda dincə qoyulmuş torpağa görə də subsidiya veriləcək. Dincə qoyulmuş torpaq subsidiyası əkin subsidiyasına görə müraciət edilmiş torpaqlarda kənd təsərrüfatı bitkilərinin Şuranın müəyyən etdiyi dövr ərzində ardıcıl olaraq becərilməsin-

dən sonra həmin torpaqların münbitliyinin bərpası və əlaqə otlarının azaldılması məqsədilə 1 il müddətinə dincə qoyulan sahəsinin hər hektarına görə verilən subsidiya olacaq.

Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzinin hesabatına əsasən, 2024-cü il ərzində aqrar sektor üzrə subsidiyaların ödənilməsi üçün 362,5 milyon manat vəsait sərf olunub. Bu, 2023-cü ilin müvafiq göstəricisini 2,9 faiz və ya 10,1 milyon manat üstələyir. Hesabat ilində əkin subsidiyası üzrə 268,8 milyon manat, pambıq satışına görə 57,7 milyon manat, ərzaqlıq buğda satışına görə 11 milyon manat, süni mayalanma yolu ilə alınmış hər buzova görə 10,3 milyon manat, sertifikatlı toxum və tinglərin satışına görə 5,6 milyon manat, təkrar əkinlərə görə 5,1 milyon manat, tütün satışına görə 1,46 milyon manat, barama satışına görə 1,37 milyon manat, şəkər çuğunduru satışına görə isə 918,4 min manat vəsait ödənilib.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKIT

Ölkənin ən çox ət istehsal edən rayonları açıqlandı

Son illərdə Azərbaycanda ət istehsalı sabit artım tempini qoruyub saxlayır. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən, 2020-ci ildə ölkədə 346 min ton ət istehsal olunmuşdusa, bu rəqəm 2021-ci ildə 357,6 min tona, 2022-ci ildə 368,2 min tona yüksəlib. Nəhayət, 2023-cü ildə isə rekord göstərici qeydə alınıb - ölkə üzrə ümumi ət istehsalı 379,7 min tona çatıb. Modern.az-ın Dövlət Statistika Komitəsindən əldə etdiyi məlumata görə, ölkə üzrə ən çox və ən az ət istehsal edən bölgələr arasında ciddi fərqlər mövcuddur. 2023-cü ildə Azərbaycanda ən çox ət istehsal edən rayon Siyəzən olub. Belə ki, burada il ərzində 15 216 ton ət istehsal edilib. Siyəzəndən sonra gələn Şabran 14 612 ton, Ucar 13 088 ton, Bərdə isə 12 137 ton ət istehsalı ilə ölkə üzrə liderlər sırasındadır. Ən az ət istehsal edən bölgələrə gəldikdə isə ilk sırada Mingəçevir qərarlaşıb. 2023-cü ildə bu şəhərdə cəmi 35 ton ət istehsal olunub. Ölkənin əhalisinə görə üçüncü ən böyük şəhəri olan Gəncədə bu göstərici 98 ton təşkil edib. Paytaxt Bakıda il ərzində 2195 ton, Sumqayıtda isə 1973 ton ət istehsal edilib.

Ekspertlər bildirirlər ki, iri şəhərlərdə heyvandarlıq təsərrüfatlarının məhdud olması və əsasən istehlak yönümlü iqtisadi fəaliyyətin üstünlük təşkil etməsi ət istehsalının aşağı olmasının başlıca səbəbləridir. Ən yüksək göstəricilərə sahib rayonlarda isə geniş örüş sahələrinin mövcudluğu və heyvandarlıq ənənələrinin güclü olması mühüm rol oynayır.

Beynəlxalq agentlik manatla bağlı proqnozunu açıqladı

Azərbaycan manatının məzənnəsinin sabit olması və ölkədə kreditləşməyə qoyulmuş sərt tələblər riskləri azaldır. Bunu "Moody's" beynəlxalq reyting agentliyi bəyan edib. Qurum 2025-2026-cı illərdə Azərbaycanda bankların aktivlərinin keyfiyyətinin yüksək səviyyədə qalacağını proqnozlaşdırır.

"Yaxın 12-18 ay ərzində əhalinin gəlirlərinin artması və bank fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edən qeyri-neft sektorunun genişlənməsi hesabına Azərbaycan banklarının aktivlərinin keyfiyyəti yüksək səviyyədə qalacaq. Nəticədə biznes və ev təsərrüfatlarının kreditə olan tələbi artmaqda davam edəcək", - deyə agentliyin hesabata qeyd olunub. "Moody's" bildirir ki, Azərbay-

canda problemli kreditlərin (NPLs) payı aşağı səviyyədə qalmaqdadır - bu göstərici 2024-cü ilin sonunda kreditlərin ümumi məbləğinin 2,4 %-ni (2023-cü ildəki 2,6 %-ə və 2022-ci ildəki 3,8 %-ə qarşı) təşkil edir. Problemli kreditlərin ehtiyatlarla əhatə olunma səviyyəsi isə 200 %-i ötür.

"Manatın sabit məzənnəsi və istehlak kreditləşməsi ilə bağlı sərt tənzimləyici tələblər risklərin azaldılmasına kömək edir. Xarici valyutada kreditlərin payı 2024-cü ilin sonuna 16 %-ə qədər (2020-ci ildə qeydə alınmış 30 %-ə qarşı) azalıb. Bununla yanaşı, Azərbaycan Mərkəzi Bankı kre-

ditləşmənin artım tempinin sürətlənməsinə cavab olaraq 0,5 % həddində kontr-tsiklik kapital buferi (1 mart 2025-ci il tarixindən qüvvəyə minir) tətbiq edir", - hesabatda bildirilib. "Moody's" hesab edir ki, Azərbaycanın bank sektoru tənzimləyicinin yeni tələblərinə tez uyğunlaşa biləcək.

Rusiya Dövlət Duması həkimlərə və əczaçılara onlayn şəkildə ixtisaslarını artırmağı qadağan edən qanun qəbul edib. Bununla da həkimlərin hazırlanması ilə məşğul olduğu iddia edilən ofislərin biznesi bağlandı. Bu işlə məşğul olmaq artıq cinayət məsuliyyəti yaradır. Çünki bu cür ofislər ixtisaslandırma diplomlarını və sertifikatları sadəcə olaraq sattılar. İndi həkimlər, tibb bacıları və əczaçılar üçün yalnız şəxsən və normal klinik bazası olan müəssisələrdə təhsil almaq mümkün olacaq.

V.Qarayevin sözlərinə görə, saxta həkim mövzusu hələ indi ictimailəşdirilir: "Buna çox pis baxıram. Həkimin reklamı onun sağaltdığı, həyata qaytardığı xəstəsi ola bilər. Bundan böyük reklam yoxdur. Təəssüf ki, otağa girsən, divar boyu sertifikatlar olmalıdır. O da həkimin konkret hansı sahənin ixtisası ilə mütəxəssis olduğunu təsdiq edir. Azərbaycanda özəl tibbi fəaliyyətlə məşğul olmaq üçün universiteti və rezidenturayı bitirdikdən sonrakı beş il ərzində yenidən həkimlər və orta tibb işçiləri im-

Bu dövlət saxta həkim sertifikatlarını yasaqladı: Azərbaycan da etməlidir - çağırış

Ölkədə özünü "uzman" adlandıraraq reklamını aparanlar ordusu yaranır - mütəxəssislər təcili addım atılmasını təklif edirlər

Bilindi ki, ölkəmizdə də müxtəlif diplom və sertifikatla malik olan həkimlər və əczaçılar var və onlar bu saxta sənədlərdən öz reklamları üçün yararlanırlar, özünü "uzman" adlandıraraq reklam edir, müştəri-pasiyent toplayırlar. Azərbaycanın tanınmış, özünü təsdiq etmiş həkimləri belə bir qanunun ölkəmizdə də qəbulunu zəruri sayırlarmı?

Əksər ölkələrdə həkimlər dövlət tərəfindən verilən lisenziya olmadan fəaliyyət göstərə bilmirlər. Bu lisenziyanın alınması üçün universitet təhsili, praktik təcrübə və imtahanlar tələb olunur. Məsələn, ABŞ-də həkimlərin lisenziyaları və sertifikatları Federation of State Medical Boards (FSMB) və ya American Board of Medical Specialties (ABMS) kimi qurumların bazasında saxlanılır. Bu bazalar vasitəsilə hər kəs həkimin həqiqi kvalifikasiyasını yoxlaya bilər. Bir çox ölkədə saxta diplomla tibb sahəsində işləmək ciddi cinayət hesab edilir və həbs cəzası ilə nəticələnə bilər. Məsələn, Böyük Britaniyada General Medical Council (GMC) bu cür halları aşkar edib cəzalandırır. İnkişaf etmiş ölkələrdə ixtisaslandırma kursları yalnız rəsmi akkreditasiyadan keçmiş institutlar tərəfindən təklif olunur. Sertifikatlar və diplomlar xüsusi kodlarla qorunur, yoxlanılması mümkündür. Ölkəmizdə də bu problemin qarşısını almaq bir sıra addımlar atıla bilər.

Ekspertlər qeyd edirlər ki, həkimlərin və əczaçıların sertifikatlarını dövlət bazasında qeydiyyatda salmaq və vətəndaşların onlara rahat şəkildə baxa bilməsini təmin etmək lazımdır. Saxta sənəd təqdim edənlərə qarşı cinayət məsuliyyəti müəyyən etmək və qanunsuz fəaliyyət göstərənlərin lisenziyalarını ləğv etmək vacibdir. Onlayn sertifikatlaş-

dırmanı məhdudlaşdırmaq və yalnız akkreditasiya olunmuş mərkəzlərə icazə vermək lazımdır. Reklam qaydalarını sərtləşdirmək, yeni həkimlərin özünü "uzman" və ya başqa titullarla təqdim etməsinə yalnız rəsmi sertifikatlaşdırma əsasında icazə vermək də neqativ halların qarşısını ala bilər. Azərbaycanın səhiyyə sistemində bu cür qanunların tətbiqi tibb xidmətlərinin keyfiyyətini yüksəldə və pasiyentləri dələduzlardan qoruya bilər. Bu sahədə ciddi islahatlar aparılarsa, saxta diplomlarla tibbi fəaliyyət göstərənlərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə azalar.

Həkim-pediatr Vaqif Qarayev mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə fikirlərini bölüşüb: "Bu yeni problem deyil. Çox güman ki, ruslarda da bizdə olduğu kimidir, yeni kimə gəlirdi sertifikat verilir, lisenziya yazılır... Əslində, dünyanın qəbul etdiyi qaydalar var. Peşəkar bir həkim hazırlamaq üçün 10-12 il vaxt lazımdır. Ali təhsil, diplomdan sonrakı təhsil, təcrübə və sair. Sovet vaxtı tibb tələbəsi 6 il oxuyurdu, internatura təhsilini də alandan sonra müstəqil həkim olurdular. İndi fərqlidir. Ali təhsildən sonra rezidentura da olmalıdır".

asılıb, bir az dərinə getsəniz, heç bir elmi mərkəz o sertifikatı verməyib. Sertifikatlar rəsmi, dövlət tərəfindən verilməlidir. Dünyada həkimlərin peşəkarlığını artırmaq üçün konfranslar var, bunlar dünyada ciddi qəbul olunan mərkəzlər tərəfindən həyata keçirilir ki, orada iştirak edə bilərlər".

Həkimin fikrincə, buradan əldə etdikləri sertifikatları divardan assalar, onda anlamaq olar: "İndi pasiyentlər də yalançı sertifikatlara inanmırlar. Fikrimcə, biz də ruslar kimi onu qəbul etməliyik. Təkcə həkim yox, şəhərin harasında istəyirsiniz elanları görrük, "tibb bacıları hazırlanırlar" başlığı ilə yazılmış lövhələr var. Bunlar düzgün deyil. Sən pineçi hazırlamırsan, tibb personalı hazırlayırsan və o, canlı insanla işləyəcək. Bunların hamısını yığışdırmaq lazımdır, onda sular xeyli durur".

Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin üzvü Müşfiq Məmmədli də bu mövzuya toxunub: "Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonrakı dövrdə biz artıq ikipilləli təhsil sistemində keçdiyimizə görə ümumi tibbi praktikanı təsdiq edən diplom və rezidentura təhsilini təsdiq edən diplom

olmalıdır. O da həkimin konkret hansı sahənin ixtisası ilə mütəxəssis olduğunu təsdiq edir. Azərbaycanda özəl tibbi fəaliyyətlə məşğul olmaq üçün universiteti və rezidenturayı bitirdikdən sonrakı beş il ərzində yenidən həkimlər və orta tibb işçiləri im-

Tibbi sığorta ilə bağlı bu qayda dəyişir

Müştərək maliyyələşmə məbləği tətbiq edilmədən müraciət prosesi sadələşdiriləcək. Bu, Milli Məclisin dünən keçirilən iclasında müzakirəyə çıxarılan "Tibbi sığorta haqqında" qanuna təklif edilən dəyişikliklə əksini tapıb.

"Tibbi sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin icbari tibbi sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortaolunan tərəfindən ödənilən müştərək maliyyələşmə məbləği nəzərdə tutulub. Belə ki, sözügedən Qanunun 16-4.4-1-ci maddəsində təsbit edilən müştərək maliyyələşmə məbləğinə aid hissələrdə Qanunun 15-28.3-cü və 15-28.4-cü maddələrinə əsasən sığortaolunan ilkin tibbi-sanitariya yardımına müraciət etmədən birbaşa ambulator-poliklinik, laborator, funksional-diaqnostik tibbi xidmətlərdən istifadə etdikdə və ya icbari tibbi sığorta çərçivəsində tibbi xidmətlərdən istifadə etmək məqsədilə yönləndirildiyi tibbi ərazi bölməsindən kənar yerləşən dövlət tibb müəssisəsinə müraciət etdikdə müştərək maliyyələşmə məbləği ödəməlidir. Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 10 yanvar tarixli 5 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "İcbari tibbi sığorta üzrə Xidmətlər Zərfi"nin 10-cu hissəsində müştərək maliyyələşmə məbləği tətbiq edilən hallar göstərilmişdir. Ümumilikdə, icbari tibbi sığorta göndəriş sistemi üzərində qurulmuşdur və göndəriş sxemi pozulduqda müştərək maliyyələşmə məbləği tətbiq edilir. İlkin tibbi-sanitariya yardımı göstərən dövlət tibb müəssisəsinin göndəriş vermək hüququ olan halların Xidmətlər Zərfi ilə müəyyən edilməsi maliyyələşmə münasibətlərinin də dəqiq icrası ilə nəticələncək. Eyni zamanda Qanunun 16-4.5-ci maddəsinə münasibətdə, bu Qanunun 15-2.2.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş digər sığortaolunanlar üzrə sığorta haqlarının yığımının 2025-ci il yanvarın 1-dən etibarən başlanılması nəzərdə tutulub. Yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq icbari tibbi sığortanın tətbiqindən məmnunluq səviyyəsini təmin etmək, habelə ilkin tibbi-sanitariya yardımının təkmilləşdirilməsi üçün zəruri tədbirlər görmək, əhalinin həssas təbəqəsinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsini təmin etmək məqsədilə "Tibbi sığorta haqqında" Qanunun 16-4.4-1-ci və 16-4.5-ci maddələrinə müvafiq dəyişiklik edilərək bu Qanunun müştərək maliyyələşmə məbləğinə aid hissələrində 15-10.1.5-ci və 15-28.3-cü maddələrinin tətbiqinin 2026-cı il 1 yanvar tarixindən həyata keçirilməsi məqsədmüvafiq hesab olunur. Həmçinin 15-28.4-cü maddənin ləğv edilməsi ilə tibbi xidmətlərin icbari tibbi sığorta vəsaiti hesabına təmin edilməsi zamanı, sığortaolunanların ixtisaslı həkim müayinəsi üçün inzibati ərazi vahidindən asılı olmayaraq müştərək maliyyələşmə məbləği tətbiq edilmədən müraciət prosesinin sadələşdirilməsi istiqamətində müsbət addım atılacaq. Qanun layihəsi səsverməyə çıxarılaraq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

■ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Məşavət"

■ **E.PASASOY,**
"Yeni Məşavət"

Rusiya Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Layihəsinin bir hissəsi kimi Rəşt-Astara dəmir yolunun tikintisinin tezliklə başlanmasına ümid edir. Bunu Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov Tehran-da səfərdə olarkən iranlı həmkarı Abbas Əraqçi ilə birgə mətbuat konfransı zamanı deyib.

O, dəmiryol xəttinin tikintisinə tezliklə başlanacağını bildirdi: "Biz iranlı dostlarımızın Rəşt-Astara dəmir yolu xəttinin tikintisi başlamazdan əvvəl atılması lazım olan bütün addımları atmasından məmnunluq və tikintinin çox yaxın vaxtlarda başlayacağını gözləyirik".

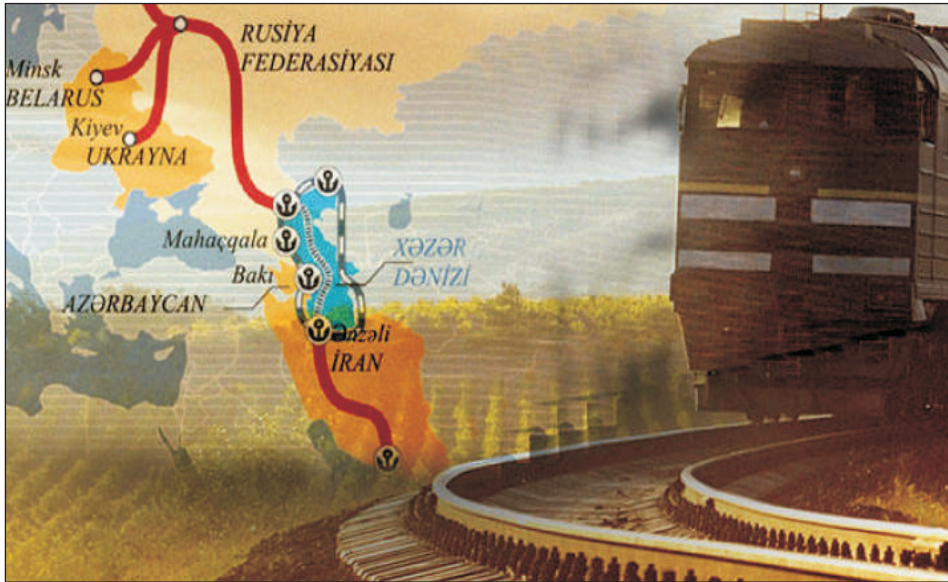
Onun sözlərinə görə, Rusiya tərəfi bu məqsədlə İrana ixrac krediti verəcək. Lavrov xüsusilə qeyd edib ki, Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin tam işləməsi üçün Rəşt-Astara hissəsində dəmir yolu xidmətinin işə salınması zəruridir.

Xatırladaq ki, 2023-cü ilin mayında Rusiya və İran Rəşt-Astara dəmir yolunun tikintisi üçün layihələndirmə, tikinti, malların və xidmətlərin tədarükünün maliyyələşdirilməsinə dair əməkdaşlıq sazişi imzalayıblar.

Yeni dəmiryolu İran və Azərbaycanın, eləcə də digər MDB ölkələrinin dəmir yolu şəbəkələrini birləşdirəcək. Bu tikinti üçün Rusiyanın 1,3 milyard avro həcmində hökumətlərarası kredit ayracağı bildirildi. Müqavilənin imzalanması zamanı layihənin həyata keçirilməsinin dəyəri 1,6 milyard avro dəyərində qiymətləndirildi.

Ötən müddət ərzində İran tərəfi dəmiryol xəttin keçəcəyi ərazidə torpaq alışı prosesini həyata keçirmədiyinə görə tikinti işlərinə başlamaq mümkün olmayıb. Ötən ilin dekabrında Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk və Vitali Savelyevin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətinin İrana əvvəlki səfəri zamanı Rusiya və İran İslam Respublikası Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi layihəsi çərçivəsində Rəşt-Astara dəmir yolunun bir hissəsinin tikintisi üçün xüsusi mülkiyyətdə olan torpaqların alınmasını təmin etmək barədə razılığa gəliblər.

Rusiyanın İslam Respublikasındakı səfiri Aleksey Dedov "İzvestiya"ya bildirib ki, ölkəsi yaxın vaxtlarda İrandan Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin Qərb qolunun (Azərbaycan ərazisindən keçən) həyata keçirilməsi üçün Rəşt-Astara dəmir yolu hissəsi üçün torpaq sahəsinin alınması qrafikini alacağını gözləyir. Diplomatin sözlə-

Azərbaycanın yer aldığı dəhlizlə bağlı mühüm gəlişmə

ABŞ Rusiya və İranın da içərisində olduğu layihələrin irəliləməsinə çətinliklər yaradacaq

rinə görə, dəmiryol xətti özəl ərazidən keçdiyi üçün qrafik hələ hazır deyil və bu, Şimal-Cənub dəhlizi layihəsinin tam həyata keçirilməsi üçün ən həssas məsələlərdən biridir. Dedov əlavə edib ki, satınalma cədvəlinin təqdim edilməsi əminlik təmin edəcək: "Mənim qənaətim belədir ki, Rusiya tərəfi də, İran tərəfi kimi bu layihənin həyata keçirilməsində qərarlıdır.

Ötən həftə məlum olub ki, Rusiya və İran Rəşt-Astara hissəsində kəşfiyyat işlərinin bir-iki ay ərzində başlamasına imkan verən saziş imzalayıblar. Rusiya Nəqliyyat Nazirliyinin rəhbəri Roman Starovoytun sözlərinə görə, bu layihə üzrə icra müqaviləsinin mart ayının sonuna qədər imzalanması planlaşdırılır.

Azərbaycan öz ərazisində Şimal-Cənub dəhlizi çərçivəsində dəmiryol sisteminin təkmilləşdirilməsini davam etdirir. 2024-cü ildən Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin mühüm bir hissəsi olan Ələt-Osmanlı-Astara dəmir yolu xəttinin yenidən qurulması üzrə işlər 2024-cü ildən başlanılıb. Azərbaycan Dəmiryolları QSC-dən verilən məlumata görə, ox üzrə uzunluğu 245 km olan bu yolda təmir işləri 4 mərhələdə həyata keçirilir. Birinci mərhələ 60 km uzunluğunda Ələt-Osmanlı hissəsini əhatə edir. Bu mərhələyə ümumilikdə 131 sūni

mühəndis qurğusu, o cümlədən 3 dəmiryol körpüsü, 3 avtomobil üst keçid, eləcə də heyvanların keçməsi üçün alt keçidlərin və müxtəlif ölçülü suötürücü boruların tikintisi daxildir. Birinci mərhələ üzrə işlər həmçinin 3 stansiyanın (Yeni Ələt, Şirvan və Osmanlı) yenidən qurulmasını nəzərdə tutur.

Layihə üzrə ikinci mərhələ Kür çayı üzərində inşası 2023-cü ildə tamamlanmış və artıq istismara verilmiş cüt dəmir yolu körpülərindən ibarətdir. Üçüncü və dördüncü mərhələlər üzrə isə layihələndirmə işləri davam etdirilir. Qeyd edək ki, Ələt-Osmanlı-Astara dəmir yolu xətti sonuncu dəfə 1980-ci illərdə əsaslı təmir olunub. Dəmir yolunun tikintisinin əhəmiyyəti ölkənin tranzit potensialının artırılmasına, Şimal-Cənub dəhlizi üzrə artan yük tələbatının qarşılanmasına, eləcə də ümumi dəmiryol infrastrukturunun yaxşılaşdırılmasına xidmət edəcək. Eyni zamanda hərəkətin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə qeyd edilən istiqamətdə avtomobil yolları ilə bir çox eyni səviyyəli kəsişmələrin müxtəlif səviyyəli kəsişmələrlə əvəzlənməsi işləri görülür. Tikinti işlərinin 2028-ci ilədək başa çatdırılması planlaşdırılır.

Qeyd edək ki, Rusiyanın Şimal-Cənub dəhlizi üzrə işləri sürətləndirmək istəyi əsassız deyil. Donald

Trampın hakimiyyətə gəlişi ilə Rusiyaya qarşı sanksiyaların yumşaldılacağına olan ümidlər getdikcə zəifləyir. Fevralın 27-də Tramp Bayden administrasiyasının Rusiyaya qarşı tətbiq etdiyi sanksiyaların müddətini uzadıb. Bu isə Moskvanın ABŞ sanksiyalarının aradan qaldırılacağına olan ümidlərini kəskin azaldıb. Eyni zamanda Tram administrasiyası İrana qarşı sərt təzyiq siyasətini bərpa edib. Trampın fevralın 6-da imzaladığı milli təhlükəsizlik memorandumuna görə, İranın maliyyə imkanları, o cümlədən dünya bazarlarına neft satışı məhdudlaşdırılmalıdır. Əmrə əsasən İran hakimiyyətinin maliyyə əldə etməsinə imkan verən bütün layihələr sanksiyalara məruz qoyulacaq. O cümlədən Şimal-Cənub dəhlizi üçün həyati əhəmiyyətə malik Çabahaq limanı ilə bağlı tətbiq olunan istisna aradan qaldırılacaq. Bu isə Rusiyanın dəhlizdəki əsas ticarət tərəfdaşı olan Hindistan tərəfində Çabahaq limanı ilə bağlı böyük narahatlıq yaradıb.

Belə ki, Trampın ilk hakimiyyəti dövründə tətbiq etdiyi sanksiyalar İranla qlobal ticarətə, o cümlədən Hindistana neft idxalına əhəmiyyətli dərəcədə təsir edib. Sanksiyalardan əvvəl Hindistan hər il İrandan təxminən 13 milyard dollar dəyərində mal alırdı ki, bunun da böyük hissəsi neft idi. Bu-

nunla belə, 2019-cu ildən bəri ikitərəfli ticarət kəskin şəkildə azalıb, idxal isə 1 milyard dollardan aşağı düşüb. 2024-cü ilin aprel ayında oktyabr ayına qədər Hindistan İrandan cəmi 216 milyon dollar dəyərində mal idxal edib ki, bu da ölkənin ABŞ-ın sanksiya təzyiq siyasətinə sadiqliyini nümayiş etdirir.

Hindistan tərəfi baş nazir Narendra Modinin Tramp ilə görüşünə çox ümid bağlayırdı. Bu görüş zamanı Çabahaq üçün sanksiyalardan istisnanın

lir ki, onun icrası nəticəsində malların Hindistandan Avropaya indikindən 40 faiz daha ucuz və tez çatdırılması mümkün olacaq. Dəhliz boyunca enerji infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi, yaşıl hidrogen istehsalının və bütün tərəflərə nəqliyin təmin edilməsi, regionu birləşdirəcək yeni sualtı kəmərlə telekommunikasiyanı möhkəmləndirmək nəzərdə tutulur. Səudiyyə Ərəbistanı dəhlizinin inkişafına 20 milyard dollar investisiya yatıracağını açıqlayıb.

Saziş imzalanırsa da, ötən müddət ərzində onun icrası istiqamətində real addımlar atılmayıb. Belə görünür ki, Tramp bu sahədə ciddi irəliləyişə nail olmaq niyyətindədir. Onun bu mövqeyə gəlməsində İsrail

lin baş naziri Benyamin Netanyahu-nun ciddi rolunun olduğu ehtimalı böyükdür. Çünki İMEC İsrailə ərəb dövlətlərinin vahid layihədə birləşməsinə nəzərdə tutur. İndiki məqamda bu, İsrail üçün çox vacibdir.

Bütün bunlar göstərir ki, Tramp İranın içərisində olduğu layihələrin irəliləməsinə böyük çətinliklər yaradacaq. Bu isə Şimal-Cənub dəhlizi üzrə işlərin də yubanmasına, hətta dayanmasına gətirib çıxara bilər. Konkret Rəşt-Astara dəmiryol xəttinə gəlincə, tikintini Rusiya şirkətləri Rusiya texnologiyaları əsasında həyata keçirəcəklər. Bu baxımda, fiziki tikinti işlərində problem yaranacağı gözlənilən deyil. Lakin neft ixracının qarşısı alınan Tehranın gəlirlərində kəskin azalma olacaq ki, bu da xəttin keçdiyi ərazidə torpaq alınması işlərinin reallaşmasına imkan verməyə bilər. Bu, ümumilikdə, layihədə İranın payı olan 300 milyon dollardan yuxarı vəsaitin təmin olunmasında böyük çətinliklər yaradacaq. Nəzərə alsaq ki, ABŞ Maliyyə Nazirliyi artıq İran neftinin daşınmasında və satışında iştirak edən tanker və şirkətlərə qarşı sanksiyaların tətbiqinə başlayıb, onda İranın onsuz da ağır olan maliyyə imkanlarının daha da məhdudlaşacağı kifayət qədər realdır.

“Həyat yoldaşını işləməyə qoymayan kişinin əmək haqqının bir hissəsinin qadının pensiya fonduna keçirilməsi qanuniləşdirilə bilər”. Bu deputat Mübariz Qurbanlı deyib.

O bildirib ki, xanımın tələbi həyat yoldaşının gələcəkdə əmək pensiyası almasına da mənfi təsir edə bilər: “Digər problem: hətta qadın məhkəmə yolu ilə sübut etsə ki, onu işləməyə əri qoymayıb və bu halda kişinin yığım kapitalı iki

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev də mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında deputatın təklifinin ağlabatan olmadığını və real təşəbbüs kimi görünmədiyini bildirib: “Azərbaycanda qadınların məşğulluğu istiqamətində

dinlərin əmək hüquqları Azərbaycanca yüksək səviyyədə təmin olunur. Qanunvericiliyə əsasən, belə qadınlara bir sıra güzəştlər tətbiq edilir, hətta erkən pensiyaya çıxmaq hüquqları da var”.
Sosioloq əlavə edib ki,

Qurban bayramında qurban kəsməyə qadağa - İlahiyyətçidən etiraz

Elvüsal Məmmədov: “Xalqa belə bir müraciət başadüşülən deyil”

Mərakeş Kralı VI Məhəmməd bu il qurban kəsilməsi barədə xalqa çağırış edib. Kralın ölkə əhalisinə müraciətində ölkədəki iqlim və iqtisadi çətinliklər səbəbindən heyvan sayının azalması və bu ibadətin aztəminatlı ailələr üçün böyük yük yarada biləcəyi vurğulanıb. O, Qurban bayramının mənəvi mənafehlərini qorunacağını da bildirilib. Kral bu qərarı Mərakeş xalqı adına verdiyini qeyd edib. Mərakeşdə 1963, 1981 və 1996-cı illərdə də qurban kəsməkdən imtina edilmişdi.

Belə bir çağırış dinimizin qurbanla bağlı tövsiyələrinə nə dərəcədə uyğundur? Məlumdur ki, qurban Həcc ziyarətində olanlara vacib, olmayan imkanlı şəxslərə isə müstəhəb (yaxşı əməl) kimi buyurulub.

Bəzi müsəlman icmaları, xüsusilə sosial mediada kralın çağırışını müzakirə ediblər. Bəziləri bu qərarı dəstəkləyərək, dini ibadətlərin icrasında yumşalmanın vacibliyini vurğulayıblar, digərləri isə qurban kəsmənin əhəmiyyətini xatırladaraq, fərdi imkanlara görə bu ibadətə yerinə yetirilməsinin tələfi olduğunu bildiriblər.

Məlumat üçün bildirək ki, 2025-ci il iyunun 6, 7 - si Qurban bayramı günləri olaraq müəyyən edilib...

İlahiyyətçi Elvüsal Məmmədov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini bölüşüb: “İslam ilahiyatına görə, qurban kəsmək həddə olanlar üçün vacibdirsə, həccə getməyən və öz ölkəsində qalan müsəlmanlar üçün vacib deyildir. Əgər bu belədirsə və hər hansı ölkədə yaşayan müsəlmanlar imkanları çatmadıqda qurban kəsmirlər. Ümumiyyətlə, şəritə görə belə bir qayda mövcuddur ki, öz ölkəsində qalan, imkanı çatmayan və kifayət qədər maddi vəsait toplayan şəxs qurban kəsə bilər. Yeni yerinə yetirilməsi tövsiyə olunan bir əməldir.

O ki qaldı Mərakeş kralının bu il qurban kəsməmək barədə xalqa etdiyi müraciətə, bu, sözün həqiqi mənasında bir çox suallar doğuran qərardır. Əvvəla, kral müraciət edərək bildirir ki, iqlim və iqtisadi çətinliklər səbəbindən heyvanların sayı azalıb. Yeni qurban kəsilməsə də, bu göstərilən səbəblərə görə ölkədə iri və ya xırda buynuzlu mal-qaranın sayı azalacaq. Deməli, heyvanların sayının azalması qurban kəsilib-kəsilməməsi ilə qətiyyətli əlaqəsi yoxdur. Üstəlik, onsuz da İslam ilahiyatına və İslam hüququna görə, aztəminatlı ailələr qurban kəsmirlər. Belə olan halda, aztəminatlı ailələrin qurban kəsməsi vacib olmadığından və onlar bu öhdəlikdən azad edildikləridən, belə bir müraciətin xalqa edilməsi anlaşılan deyil”.

İlahiyyətçi əlavə edib ki, Mərakeşdə kənd təsərrüfatı və maldarlıq əsasən fərdi təsərrüfatlar çərçivəsində inkişaf edən sahədir. “Buna görə də dövlətin bu məsələyə müdaxiləsi doğru deyil. Şəxslər istəsələr, qurban kəsərlər, istəməsələr, kəsməzlər. Qurban kəsmə nəticəsində və ya digər ailələrdə meydana çıxan iqtisadi çətinliklər isə heç bir halda dövlət tərəfindən aradan qaldırılmaz. Məncə, dövlətin bu müraciətə doğru deyil. Əlbəttə ki, biz qəbul etməliyik ki, dövlət müraciət etdi-etmədi İslam dini imkanı yetməyən şəxslərə maddi-mənəvi baxımdan hər hansı öhdəlik yükləmir. Məhz bu prinsipin ölkədə təbliğ edilməsi, qurban kəsilməməyə dair çağırış etməkdən daha düzgün addım olardı”.

Qeyd edək ki, qurban kəsmək bəzi ölkələrdə qadağan edilib. Məsələn, Çinin bəzi bölgələrində, xüsusilə uyğurların yaşadığı Sincan bölgəsində, qurban kəsmək müəyyən məhdudiyyətlərə məruz qalır. Sincan bölgəsindəki mühafizəkar müsəlmanlar üçün Qurban bayramı ilə əlaqəli mərasimlərə qarşı ciddi tədbirlər görülür. Hindistanda bəzi yerlərdə, xüsusilə heyvanların kəsilməsi ilə bağlı qanunlar mövcuddur və qurban kəsmək müəyyən ştatlarda qadağan olunub və ya sıx şəkildə tənzimlənir. Məsələn, qurbanlıq heyvanların kəsilməsi bəzi bölgələrdə dini səbəblərlə və ya heyvan hüquqları ilə bağlı məhdudlaşdırılıb. Norveçdə isə heyvanların kəsilməsi ilə bağlı sərt qaydalar var və qurban kəsmə ənənəsi bəzi bölgələrdə məhdudlaşdırılıb. Burada dini qurban kəsmək üçün xüsusi icazələr tələb olunur. Bu məhdudiyyətlərin əsasən, heyvanların qeyri-humanist şəkildə kəsilməsinin qarşısını almağa yönəldiyi qeyd edilir. Müsəlmanlar isə haqlı olaraq hesab edirlər ki, heyvansevərlərin qurban kəsilməsinə qarşı çağırışlarının əsas məqsədi heyvanları qorumaq deyil, İslama qarşı çıxmaqdır...

▲ Afaq MİRAYLI,
“Yeni Müsavat”

Xanımını işləməyə qoymayan kişilərə cəza təklifi etiraz doğurdu

Deputatın təklifini ağlabatan saymayan ekspertlər çıxış yolu göstərdilər

Onun sözlərinə görə, bu yanaşmaya heç kim etiraz etməməlidir: “Elə kişilər var ki, ailə quranda qadına işləməyə icazə vermir. Bu kimi hallar təqaüd məsələsinə də təsir göstərə bilər. Belə hallarda kişinin əmək haqqının bir hissəsi qadının pensiya fonduna keçirilə bilər. Buna heç kim etiraz etməməlidir, çünki kişinin özü qadını işləməyə qoymayıb”.

Bəs qanun, konstitusiyaya nə deyir? Hər halda, qadın işləmədiyi, uşaqlara baxdığı dövrə ailənin əziyyətini onun başcası - kişi çəkir. Bu təklif qanuniləşə bilərmi? Azərbaycan ailəsində ana-qadının işləməsi niyə bəyənilmir?

İşçi hüquqlarının müdafiəçisi, ekspert Sahib Məmmədovun fikrincə, ilk növbədə qadınların işləməməsinin səbəbini aydınlaşdırmağın mexanizmi müəyyən olunmalıdır: “Dövlət Sosial Müdafiə Fondu kişinin həyat yoldaşını işləməməyə qoymamasını necə müəyyən edəcək? Rəsmi statistikaya inansaq, Azərbaycanda əmək qabiliyyəti yaşında olan iqtisadi qeyri-fəal əhali ümumi işləyənlərin 23%-ni təşkil edir. Bunların da çoxu qadındır. İndi DSMF hansı kriteriya ilə müəyyən edəcək ki, qadın əri icazə vermədiyi üçün işləyə bilməyib? Yaxud yaşadığı ərazidə müvafiq iş olmayıb və o da yaxın ərazidə işin olmadığına əmin olduğu üçün heç məşğulluq orqanlarında qeydiyyatda da durmayıb. Fikrimcə, bir yol qalır. Gərək qadın məhkəmə qaydasında iddia qaldırsın ki, ərim məni işləməyə qoymur. Ərini məhkəməyə verə bilən qadın məncə, onun “işləmə” qadağasını da ləğv edə bilər”.

hissəyə bölünərsə, onda hər ikisində yığım kapitalı əmək pensiyası yaşına qədər minimum həddə (bu ildən 46080 manatdır) çatmayacaq və bu halda əgər sığorta stajı da 25 ildən az olarsa, hər ikisi əmək pensiyası hüququndan məhrum olacaq. Həm də onsuz da əmək pensiyası yığma əsaslanır. Onu iki yerə böləndə də nəticədə eyni məbləğ alınır və evə gələn pensiya istənilən halda eyni məbləğdə olur. Bu halda onun ikiyə bölünməsinin mənası nədir?

Yığım kapitalı bölünərsə, bu halda sığorta stajı da bölünməlidir. Bu necə baş verə bilər? Bu hal olsa, əmin olun ki, 95% halda heç biri əmək pensiyası ala bilməyəcək. “Əmək pensiyaları haqqında” Qanuna görə, ər (arvad) vəfat etdikdə arvadın (ərin) əmək pensiyası hüququ yaranarsa, ərinin (arvadının) əmək pensiyasını ala bilər. Yeni tutaq ki, ər əmək pensiyası yaşına çatıb və ya çatmamış vəfat edib, amma onun kifayət qədər yığım kapitalı var. Bu halda arvad (əkşi də ola bilər) əmək pensiyası yaşına çatanda əgər onun əmək pensiyası ərinin əmək pensiyasından azdırsa, o zaman ərinə aid əmək pensiyasını ala bilər”.

Ekspert hesab edir ki, nikahın pozulması halında da problemlər qaçılmaz olacaq: “Boşanma halında necə olacaq? Evlilikdən dərhal sonra kişi arvadına işləmək qadağası qoyub, amma xanım da etiraz etməyib. Amma evliliklərindən 20 il keçəndən sonra birdən qərara gəlib ki, kişini məhkəməyə versin. Bu halda məsələ necə həll oluna bilər?”

xeily işlər görülüb. Ölkədə həmkarlar ittifaqlarına üzv olanların 52%-i qadınlardır. Bu baxımdan, “kişilər qadınların işləməsinə mane olur” kimi ümumi yanaşma mövcud deyil. Qadınlar kişilərlə bərabər hüquqlara malikdir və bu hüquqlar Azərbaycan Konstitusiyası ilə qorunur. Əgər qadın kişi tərəfindən hər hansı zorakılığa - istər iqtisadi, istərsə də psixoloji təzyiqə məruz qalırsa və onun işləməsinə icazə verilmir, bu, iqtisadi zorakılıqdır və məişət zorakılığı fonunda qiymətləndirilməlidir.

Deputatın təklifinə gəldikdə, kişi qadının işləməsinə mane olursa, onun maaşının bir hissəsinin qadının pensiya fonduna köçürülməsi məntiqli fikir deyil. Bunun əvəzinə, evdar qadınların uşaqları böyütmə dövrünün əmək stajı kimi hesablanması daha məqsəduyğun olar. Çünki qadınlar yalnız öz ailələri üçün deyil, ümumilikdə cəmiyyət üçün övlad yetişdirirlər. İkinci təklif isə budur ki, evdar qadınlar üçün Əmək Nazirliyi səviyyəsində frilanser (sərbəst iş) və onlayn iş yerləri yaradılsın, eləcə də əmək yarmarkaları təşkil olunsun. Bu yolla qadınlar evdən çıxmada da əmək fəaliyyətini davam etdirə bilərlər”.

Sosioloqun sözlərinə görə, kişilərin qadınları işləməyə qoymaması çox nadir hallarda baş verir: “Bu, geniş yayılmış bir tendensiya deyil. Təbii ki, bəzən sivil cəmiyyətlərdə belə hallar ola bilər, amma bu hallar fərdi xarakter daşıyır. Qadınlar bəzən evdə uşaqların tərbiyəsi və qidalanması ilə məşğul olduqlarına görə işləyə bilmirlər. Bununla yanaşı, azyaşlı övladı olan qa-

ailənin vahid büdcəsi anlayışı mövcuddur: “Kişinin maaşından qadına vəsait ayrılarsa, ailənin ümumi gəliri artmır, sadəcə yerində sayır. Bu səbəbdən də belə təkliflər praktiki baxımdan səmərəli deyil”.

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu da “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında deputatın təklifini qanunsuz hesab etdiyini bildirib: “Fikrimcə, deputatın bu təklifi qanunsuz olacaq. Qadının pensiya fonduna vəsait köçürmək üçün kişinin maaşından bir hissənin çıxılması ailənin ümumi gəlirinə mənfi təsir edəcək. Belə olan halda qadının ailəsinə yetərincə pul daxil olmayacaq, çünki kişinin məvəcibindən çıxılan məbləğ ailənin ümumi büdcəsindən götürüləcək. Mən hesab edirəm ki, qadınlar üçün evdən işləmək imkanı yaratmaq daha məqsəduyğun olardı. Məsələn, evdə işləyə biləcəkləri iş yerlərinin yaradılması bu problemi kişimən həll edə bilər. Bu, həm qadınların iqtisadi cəhətdən fəal olmasına, həm də ailə qayğılarını yerinə yetirməsinə şərait yaradır”.

İkinci məsələ isə işləməyən və çoxuşaqlı anaların sosial müdafiəsidir. Ailədə üç və ya daha çox uşağı olan qadınların pensiyasını artırmaq lazımdır. Çünki çoxuşaqlı analar üçün uşaqlara baxmaq, onların tərbiyəsi ilə məşğul olmaq kifayət qədər çətinidir. Bu səbəbdən də həmin qadınların sosial təminatını gücləndirmək önəmlidir. Bundan əlavə, gənc evdar qadınlara dəstək məqsədilə xüsusi proqramlar hazırlanmalıdır. Bu proqramlar çərçivəsində qadınlara evdən işləmək yolları öyrədilməli, məsələn, fabriklərlə müqavilələr bağlamaq, evdə yataq dəstləri tikib satmaq kimi iş imkanları təklif edilməlidir.

Ancaq kişinin maaşından bir hissənin çıxılması ilə qadının pensiyasını artırmaq düzgün yanaşma deyil. Çünki bu, ailənin ümumi büdcəsinə zərər vurur və praktik həll yolu hesab edilə bilməz. Qadınların məşğulluğunu artırmaq və onların layiqli pensiya almasını təmin etmək üçün daha effektiv və məqsədyönlü addımlar atılmalıdır”.

▲ Xəlida GƏRAY,
“Yeni Müsavat”

MUSAVAT

Son səhifə

N 39 (8649) 1 mart 2025

Qoxular əhvali-ruhiyyə və əmək qabiliyyətinə necə təsir edir?

“Qoxular insan həyatında ilk baxışdan göründüyündən daha mühüm rol oynayır. Onlar əhvali-ruhiyyəyə, konsentrasiyaya, yaddaşa və hətta əmək qabiliyyətinə təsir göstərir”.

Oxu.Az xəbər verir ki, bunu rusiyalı nevroloq Qalina Çudinskaya “İzvestiya”ya bildirib.

Mütəxəssisin fikrincə, qoxular müxtəlif təsirlərə malikdir. Məsələn, limon, rozmarin, nanə, reyhan, adaçayı və evkalipt qoxuların konsentrasiyanı artırma və zehni fəaliyyəti aktivləşdirə bilər. Kəlikotu, lavanda və melissa kimi aromatlara isə əksinə, stresin səviyyəsini azaldaraq və əhval-ruhiyyəni yaxşılaşdıraraq, rahatlaşmağa kömək edir. “2017-ci ildə Cənubi Federal Universitetində aparılan maraqlı bir araşdırma, portağal efir yağının qoxusunun qısamüddətli vizual yaddaşı əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırma biləcəyini göstərdi. Portağal efir beynin müəyyən strukturlarını aktivləşdirir ki, bu da məlumatın daha yaxşı yadda saxlanmasına kömək edir. Düzdür, bu müalicə metodunu Altsheymer kimi xəstəliklərdə kömək etmir, lakin yaddaşı gücləndirmək üçün əlavə stimulyator kimi faydalı ola bilər”, - Çudinskaya qeyd edib.

Nevroloq əlavə edib ki, məktəblilər və tələbələr üçün sinif otaqlarında sitrus və ya nanə kimi stimullaşdırıcı qoxuların istifadəsi mənimseməni yaxşılaşdırma bilər, istirahət yerlərində isə rahat və sakit atmosfer yaratmaq üçün rahatlaşdırıcı aromatlardan istifadə etmək yaxşı olar.

Eyni zamanda, o qeyd edib ki, qoxu qabiliyyətinin itməsi - anosmiya təkcə fiziki narahatlığa deyil, həm də əhəmiyyətli stressə çevrilə bilər. Xatırladaq ki, 27 fevral anosmiya barədə maarifləndirmə günüdür.

Çində “İt dağı”nın görüntüləri gündəm oldu: Milyonlarla baxış sayı topladı

Çində uzunluğuna görə dünyanın üçüncü çayı olan Yantsı boyunca yerləşmiş qeyri-adi dağın görüntüləri gündəm olub. Bu barədə Oxu.Az Dzen.ru nəşrinə istinadən xəbər verir. Məlumatla görə, Şanxaydan olan dizayner Qo Sinşan Sevgililər Günü tətili zamanı Hubei əyalətinin İçan şəhərində yerləşən dağın fotosunu paylaşmış.

Görünüşünə görə itin başına bənzəyən və “İt dağı” adlanan yerin fotosu qısa müddət ərzində milyonlarla baxış sayı toplayıb. Görüntülərdə bu təbi-

bəxt idim”, - deyər Qo Sinşan bildirib. Paylaşımından sonra bir çox sosial şəbəkə istifadəçisi dağın qarşısında çəkildikləri fotoları yayımlayaraq, daha əvvəl onun itə bənzədiyinə diqqət etmədiklərini qeyd ediblər. Hətta bəziləri iddia edib ki, dağın forması illər ərzində dəyişib və bu onun sirrini daha da artırır. Hazırda çox sayda turist və yerli əhali buraya şəkil çəkdirməyə gəlir, bəziləri hətta ev heyvanlarını da özləri ilə aparır ki, onları “daş it balası” ilə müqayisə etsinlər.

Suyun normadan artıq içildiyini göstərən 5 əlamət

Hətta ən təmiz, faydalı su da artıq içildə orqanizmə zərər verir. Amma necə bilmək olar ki, biz çox su içirik, ya az. “Medicina” bəzi əlamətləri təqdim edir. Hətta yayda da çox su içmək bu əlamətləri yarada bilər.

1. Gecə yuxudan oyanıb, tualetə gedirsiniz. İnsan normalda gecə tualetə oyanmamalıdır. Gün ərzində də 7-8 dəfə sidik çağırışı olursa və hər dəfə sidiyin rəngi daha açıq, ağ rəngə çalırsa, deməli, suyu çox içirsiniz.

2. Güclü yorğunluq, enerji azlığı - maye çox içdikdə, böyrəkləri yükləyir, bu zaman stress hormonu kortizol qana çox sıçrayır. Bundan sonra insanda qəribə yorğunluq, əzginlik hissi baş qaldırır. Əgər belə hallar olursa, mayenin miqdarı çoxdursa azaldın. Deməli siz günə 5 yox, 2 şəkərli su içməlisiz.

3. Baş ağrıların artıb - maraqlıdır ki, su az içəndə də, çox içəndə də baş ağrıya bilər. Sularla qana həddən artıq çox duzlar yüklənir ki, bu da hüceyrələri, beyin toxumasını şişirdir və baş ağrıyır.

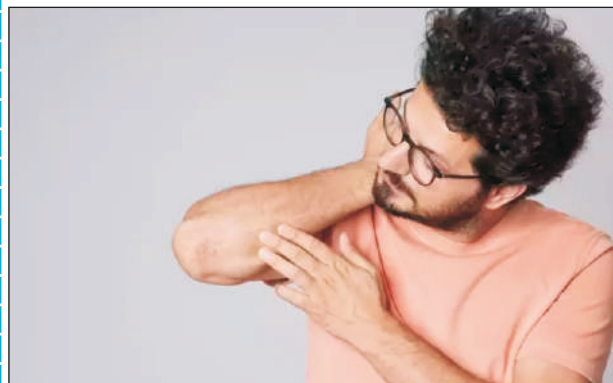
4. Əzələ spazmları, əl-ayaqda ağrı, zəiflik - çox su içdikcə, elektrolitlərin miqdarı azalır, bu da əzələlərdə qıcolmalara səbəb olur.

5. Şəhərlər üz, göz, əl-ayaq şişkin olur - bu da ciddi siqnaldir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Ən qısa müddətli müharibə 1896-cı ildə Britaniya ilə Zanzibar arasında baş verib. Bu müharibə cəmi 38 dəqiqə çəkib
- * Əhalisinin heyratamiz çoxluğuna baxmayaraq Çində cəmi 200 soyad mövcuddur.
- * Qədim Romada cərrahiyyə əməliyyatı zamanı xəstə öldürsə, həkimin əlləri kəsilirdi.
- * Las-Veqasın kazinolarında divarda saat yoxdur
- * Alyaskanın bayrağı 1926-cı ildə rus-isveç əsilli 13 yaşlı Benni Benson tərəfindən hazırlanıb
- * Kapitan Kuk Antarktidadan başqa ayağı bütün materiklərə dəyən yeganə insandır.
- * Siçovul dəvədən daha çox susuz qala bilər
- * Nil çayı tarixi boyu 2 dəfə donub- IX və XI əsrlərdə
- * Köpək balığının qarında olan balalardan ən güclüsü digərlərini yeyir və tək dünyaya gəlir
- * Eskimosların dilində qar mənasını verən 20-dən çox söz var.
- * Dünyanın nüvəsi ən azı günəş qədər istidir.
- * Böyüklük olaraq 1,3 milyon ədəd dünya bir araya gəlsə bir Günəş boyda olar.
- * Dünyanın bu başından o biri başına tullanmaq lazım gələrsə bu sıçrayış 42 dəqiqə vaxt aparar.
- * Yer kürəsi əhalisinin yarısı qarını yalnız şəkillərdə görür.
- * Çində müəllimlər məktəbdə uşaqlara yatmağa 20 dəqiqə vaxt verirlər.
- * Hər 5 nəfərdən 2-si sevdikləri ilə evlənir.
- * Mütəmadi olaraq hansısa qaydaya 21 gün əməl etsəniz bu sizin üçün vərdişə çevriləcək.
- * Aktrisa Sirl Henderson “Harri Poter” filminin 13 yaşlı ağlayan qızı Mirrl rolunu oynayıb. Bu zaman onun 40 yaşlı olub.
- * Çarli Çaplinin bənzərləri yarımasında Çaplin özü 3-cü yeri tutub.
- * Koala gün ərzində 18-22 saat yatır.
- * Plutonun sahəsi Rusiyanın sahəsindən kiçikdir.
- * Dələlər də pişiklər kimi miyoldayırlar.
- * 1-3 yaşlı uşaqlar göz yaşından ağlayırlar.
- * Kolibri geriye uçmağı bacaran yeganə quşdur.
- * Con Rokfeller 100 milyon pul qazanmaq və 100 yaşında ölmək istəyirdi. O 192 milyon pul qazanıb 97 yaşında ölüb.
- * Tokioda zooparkdakı heyvanların insanlardan dincəlməsi üçün zoopark ildə 2 ay bağlanır.
- * Körpələr gündə 400 dəfə, böyüklər isə 15 dəfə gülümsəyirlər.

Bu xəstəlik təkcə dəriyə deyil, daxili orqanlara da ziyan vurur - Diqqət

Sədəf xəstəliyi dəridə qabıqlanma və iltihablanmaya səbəb olan xroniki bir xəstəlikdir. Lent.az xəbər verir ki, türkiyəli dermatolog Sertaç Sever sədəf xəstəliyi haqqında doğru bilinən yanlışları və xəstəliyin təsirlərini açıqlayır.

Sədəf xəstəliyinin yoluxucu olmaması

Cəmiyyətdə sədəf xəstəliyinin yoluxucu olduğuna dair yanlış bir inanc mövcuddur. Lakin bu, tamamilə yanlışdır. Sədəf, otoimmün bir xəstəlikdir; yeni immün sisteminin həddindən artıq reaksiyası nəticəsində yaranır və yoluxucu deyil.

Dəri ilə məhdudlaşmayan təsirlər

Sədəf xəstəliyinin yalnız dəriyə təsir etdiyi düşünülür. Əslində isə, bu xəstəlik yalnız dəri ilə məhdudlaşmır; eyni zamanda oynaqqları və bir çox daxili orqanlara da təsir edə bilər.

Stresin rolu

Bəzi insanlar stresin sədəf xəstəliyini tetiklədiyini düşünür. Sever həkim stresin birbaşa xəstəliyə səbəb olmadığını, lakin mövcud xəstəliyin alovlanmasına səbəb ola biləcəyini vurğulayır.

Tam müalicənin mümkün olmaması

Sədəf xəstəliyinin tamamilə müalicə edilə biləcəyinə dair yanlış bir inanc mövcuddur. Təəssüf ki, sədəfin qəti bir müalicəsi yoxdur. Lakin xəstəliyin şiddəti və əlamətləri uyğun müalicə üsulları ilə nəzarət altına alın bilər. Dərmanlar, fototerapiya və həyat tərzi dəyişiklikləri bu prosesdə mühüm rol oynayır.

Dəri baxımına diqqət

Sədəf xəstəliyinə sahib olan şəxslər, dəri baxımında bəzi vacib məqamlara diqqət etməlidirlər. Əvvəlcə, etirsiz və intensiv nəmləndiricilər istifadə edilməlidir. Dərinin qurumasını qarşısını almaq üçün ılıq su ilə qısa müddətli duşlar qəbul edilməli və dərhal sonra nəmləndirici tətbiq edilməlidir. (Lent.az)

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Son dəqiqə” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500